

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1 * 9 * 3 * 5

11-12

LETO XXXVI

•Slovenski Učitelj izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dome« ob Tržaski cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovenskega Učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Ceč.

Vsebina št. 11.—12.: Vzgojna modrost sv. Angele Merici. La. — Izdelane kateheze za prvo šolsko leto. I. Kramar. — Deška predpubertetna doba. Ęma Deisinger. — Kazensko postopanje z uęenci. Fr. Ćiĉek. — Glavni namen šole v Slovenskem Korotanu — ponemĉevanje. Vojteh Ćuš. — Kako so Poljaki ustanovili svoj šolski muzej. Et. Bojc. — V varstvo duševne kulture. E. Deisinger. — Źepni novc šolske mladine. E. Deisinger. — Ob blagoslovitvi zastav Podmladka Jadranske straŹe. Jan. Filipiĉ. — KnjiŹevne vesti. — Razglednik.

PoloŹnica poštne hranilnice za »Slovenskega Uĉitelja« ima št. 11.073.

Naroĉnina za list znaša 50 Din, ĉlani »Slomškove druŹbe« plaĉajo s ĉlanarino vred samo 52 Din.

PoŹiĉno zborovanje Slomškove druŹbe bo v soboto, dne 28. decembra v Ljubljani v unionski beli dvorani. Zaĉetek s sv. mašo ob devetih v franĉiškanski cerkvi.

KnjiŹevno naznanilo. Na razna vprašanja o novi izdaji Slomškove knjige »Blaze in NeŹica« sporoĉam, da imam rokopis z obširnimi pojasnili pripravljen in bo natisnjen v prihodnjem letu. F. LuŹar.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŹNICE SLOMŠKOVE DRUŹBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova druŹba v Ljubljani knjiŹico za mladino o Koroški. KnjiŹica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, ĉrtice iz Źivljenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. KnjiŹica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga sluŹila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse Źolarske in uĉiteljske knjiŹnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Ć.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjiĹarnah, kjer je cena Din 20.—

Slovenska kuharica. Spisala S. M. Felicita Kalinšek. Osmo, izpopolnjena in pomnoŹena izdaja. Strani 728, 34 barvanih tabel, mnogo ilustracij v besedilu, vezava v celo platno. ZaloŹila in izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1935. Cena 160 Din.

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je S. M. Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnoviĉ spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osma, kar pomeni za slovenske razmere veĉ kakor Źe tako gostobesedna reklama. Odliĉna in priznana avtorica je strnila vsa stara in najnovejša dognanja kuhinjske umetnosti. Snov je obdelala nad vse pregledno, izbira receptov in navodil je silno bogata. Lahko reĉemo, da je to najpopolnejše delo te vrste, kar jih Slovenci imamo. Veĉ kakor vse drugo pa pove dejstvo, da se je sedmi natisk te knjige prodal v 12.000 izvodih in da je knjiga Źla doslej Źe v nad 100.000 izvodih med slovenske gospodinje. Knjiga je tega uspeha tudi vredna, zato jo toplo priporoĉamo.

La

Vzgojna modrost sv. Angele Merici

(Ob 400 letnem jubileju uršulinskega reda)

Uršulinski red, ki ga pri nas poznamo po vzornih šolah (Ljubljana, Skofja Loka, Mekinje, — Varaždin, Zagreb), praznuje letošnje leto važen jubilej. Dne 25. novembra 1935 poteče 400 let, odkar je sv. Angela v Bresciji sprejela prve obljube svojih hčera. Na praznik sv. Katarine Aleksandrijske, patrone filozofskih študij in šol, je bilo, ko se je dvajset osem mladih devic in že zrelih žena uvrstilo v red sv. Uršule, kateri je sv. Angela posvetila svoj red, da sama ostane skromno v ozadju. Posamezne članice so tedaj še ostale v svojih družinah. Sv. Karel Boromej jih je združil k skupnemu življenju; šele v 17. stoletju pa je posebna papeška bula družino sv. Uršule dvignila do pravega cerkvenega reda s slovesnimi obljubami in klavzuro.

To pa, kar mora v prvi vrsti zanimati katoliškega vzgojitelja, je to, kako je red od vsega početka vzgajal žensko mladino in kakšne so bile smernice za to. Vzgojne misli sv. Angele najdemo v njenih redovnih pravilih, v takozvani »Oporoki« z raznimi »Zapiski« in v njenih »Spominih«. Te vodilne misli je sprejel tudi papež v svojo bulo; torej imajo cerkveno odobrenje.

Ker je življenje sv. Angele in začetek njenega reda v dobi, ko so Lutrovi in Calvinovi nauki begali duhove in je poposvetljeni duh renesance povzročil moralni padec krščanskega življenja, je umevno, da je bil glavni namen vzgojnega dela njene ustanove ta, naj bi njene hčere s poukom v krščanskem nauku in z zglednim življenjem obvarovale žensko mladino v božjem otroštvu kot njene duhovne matere, negovale duhovno življenje v otroških dušah in jih vedno globlje vpeljevale v duha katoliške Cerkve.

Ta smoter, ki ga je sv. ustanoviteljica postavila kot vrhovnega za delo svojega reda, je ostal glavni smoter vse do danes. Temu smotru so podrejeni vsi delni smotri in vse delo, ki ga red kot vzgojni red za žensko mladino opravlja pod vidiki vsakočasnih in vsakokrajnih predpisov cerkvenih in državnih oblasti, katerim služi.

Najvažnejši činitelj v vzgoji je po prepričanju sv. Angele vzgojiteljeva osebnost. S svojim bistvom in zgledom naj njene hčere

vodijo žensko mladino k Bogu. Ker so prve njene hčere živele v svetu, velja ideal njene vzgoje za vsako katoliško učiteljico. Jasno govori o tem v »Spominih«: Živi v svetu, oblači se preprosto in dostojno; jedi, pijače, počitka si dovoli, kolikor zahteva narava najpotrebnejšega. Ne vdajaj se nepotrebni govornosti in ves svoj prosti čas porabi za dela telesnega in duhovnega usmiljenja. Če govori, so njene besede prijazne, dobrohotne, ljubeznive, ki hočejo bližnjemu pomagati. Prav posebno skuša s svojim govorjenjem pomagati k miru in edinosti; če pa se pokažejo težave, jih ponižno in potrpežljivo prenaša. Svoje zaupanje stavi na Boga; v vseh telesnih in duhovnih potrebah je Bog njena opora. Posebno ceni četrto božjo zapoved, spoštuje vsako avtoriteto. Njena pokorščina sloni na ljubezni, v vsaki avtoriteti vidi Boga. Itd.

Vzgoja pa zahteva, da tako izoblikovana osebnost vzgojiteljice tudi na pravi način stopi pred gojence. Za ta način ima sv. Angēla samo eno označbo: *m a t e r i n s t v o , m a t e r i n s k a l j u b e z e n*. Tako lepo pravi: Z živo materinsko ljubeznijo nosi vzgojiteljica vsako njej izročeno v svojem srcu, kakor bi izšla iz njenega naročja; ime, značaj, vse okoliščine, v katerih živi gojenka, si dobro zapomni. Vzgojiteljica sprejme svojo materinsko službo kot od Boga samega in si je svesta, da je njej treba, da služi dušam, ne pa, da one potrebujejo njene pomoči.

Pogon tej sv. materinski ljubezni je *b o ž j a l j u b e z e n*. Ker je vsa vzgoja in pouk usmerjena v božjo službo, je tudi skrb za izročene duše tem večja. Prava mera, pravilen presodek, milina in dobrotva vodijo vzgojiteljico pri tem materinskem delu. Itd.

Ideal katoliške vzgojiteljice je *n e s e b i č n a l j u b e z e n*. Zato sv. Angela pogosto ponavlja: »Kdor izmed vas je največji, naj bo služabnik vseh!« in svari pred slavohlepjem in samoljubjem.

Sto in tisoč drobcev bi se dalo navesti iz zapiskov sv. ustanoviteljice uršulinskega reda, ki bi vsem katoliškim vzgojiteljicam služili za vodilo pri vzgojnem delu. Kaj so pač mogle njene hčere dati boljšega svojim gojenkam na učiteljskih z njimi v življenje, kot to? In vendar — uršulinskih učiteljskih danes ni več. Vendar je v Sloveniji sto in sto učiteljic, ki so neposredno ali posredno od tam šle na vzgojno delo med slovensko mladino. Če se ravnajo po vodilu, ki so ga prejele kot oporoko sv. ustanovnice svojih vzgojiteljic, bo tudi njihovo delo blagoslovljeno, kakor je bilo dolga štiri stoletja blagoslovljeno delo uršulinskega reda.

V naših časih, ko usiha ljubezen, ko izginja spoštovanje do avtoritete, se bomo oklenili vsi katoliški vzgojitelji vzgojnih načel sv. Angele Merici.

D o s t a v e k u r e d n i š t v a. Mnogi slabi dogodki in hudi pretresljaji v naših krajih so bili vzrok, da se je šolstvo za žensko izobrazbo vobče slabo razvijalo. Požrtvovalnost uršulink je pa poskrbela, da je v več ko dveh stoletjih nešteto slovenske ženske mladine dobilo svojo šolsko izobrazbo ter je bila ta gotovo po najboljših vidikih svoje dobe urejena. V veliko zahvalo in priznanje tolikega delovanja uršulinskega reda po vzornih šolah v naših krajih izraža katoliško učiteljstvo najboljše čestitke.

5. Vzdrževanje in vladanje sveta

Bog pa je ne samo vse ustvaril, ampak tudi vse vzdržuje in vse vlada. Kdo pri vas doma vse vzdržuje in za vse skrbi? Tako je, oče vas vzdržuje in za vas skrbi. Ko bi vam ne dajal živeža, bi oslabei in umrli. Kakor pa pri vas doma oče za vse skrbi, tako Bog skrbi za ves svet, ki ga je ustvaril. Ko bi Bog ne skrbel za vse svoje stvari ter bi jih ne vzdrževal, bi ne mogle obstati, ves svet bi razpadel. Kako pa Bog za vse skrbi? Bog daje solnce in dež, da morejo rastline rasti. Tako skrbi za živež živalim in ljudem. Poprej pa smo rekli, da oče skrbi za vas, da vam daje kruha. Iz česa pa je kruh? Prav tako, iz moke je. Odkod pa je moka? Tako je, moka je iz žita. Kdo pa je ustvaril žito? Res je, Bog ga je ustvaril, torej kruh je od Boga. Pa ne samo ustvaril je Bog žito in vse rastlinstvo, ampak mu je dal tudi moč, da se množi. Iz enega zrna zraste celi klas, iz ene turščice celi storž, iz enega koščka krompirja zraste več celih krompirjev. Kdo vé, kaj bi bilo, ko bi samo toliko zrastle, kolikor bi ljudje posadili? Tako je, otroci, lakota bi nastala in vsi ljudje bi pomrli. Ravno tako imajo od Boga stanovanje in obleko, ker je Bog ustvaril kamenje, glino in les, iz katerih je hiša, ustvaril je lan in konoplje, iz katerih je obleka. Zahvalimo Boga, ker za nas tako lepo skrbi!

Katehet vse ponazori. Kreda spusti iz roke, torej je noče več držati. Bog bi tudi lahko tako naredil s svetom. Na tablo nariše klas, turščico, krompir in druge rastline, oziroma jim pokaže slike iz narave, zlasti mestnim otrokom.

Bog pa tudi vse vlada. Pri vas doma vlada oče. On ukaže, da greste v šolo, v cerkev, da pasete živino itd. Ko bi oče ne vladal v hiši, bi bil nered pri vas. Kakor pa oče vlada pri vas doma, tako pa Bog vlada ves svet. Solncu ukazuje, da sveti podnevi ter ogreva našo zemljo, luni in zvezdam ukazuje, da svetijo ponoči. Oblakom ukazuje, naj dajejo dežja. Solncu, luni in zvezdam ukazuje, naj hodijo po svojih potih. Ko bi Bog ne vladal, bi nastal velik nered v svetu. Ko bi le ena sama zvezda zgrešila svojo pot ter padla na zemljo, bi bila naša zemlja pokončana z ognjem, bilo bi konec sveta. Sedaj razumete, otroci, kaj je to, Bog vse vzdržuje, za vse skrbi in vse vlada.

Katehet pripoveduje otrokom, da nastane vroče, če se les ob les drgne. Nevedni ljudje ali divjaki v paganskih deželah še sedaj na ta način delajo ogenj. Včasih so tudi pri nas s kresanjem delali ogenj. Konju se večkrat pod nogami zasveti, ker kreše s podkvo ob kamen ali ob kako trdo reč. Z mastjo ali oljem mažete pri vas doma osi pri kolesih, da se ne vžgo. Tako bi se vžgala tudi naša zemlja, ko bi radi nereda padla na zemljo samo ena zvezda, ki je ogromno nebesno telo, mnogo večje od zemlje. Radi velikanskega pritiska bi nastal ogenj po vsej zemlji. Sv. pismo nam pove, da bo tako ob koncu sveta. — Katehet lahko razdeli snov na krajše učne celote. Ima prosto pot.¹

¹ Vse tu zbrane kateheze so samo prosto zbrano priročno gradivo za kateheta, torej ne obvezne ter jih zato katehet lahko poljubno uporablja in ponazuje tudi še na kak drug način.

6. Angeli

Bog je ustvaril nebo in zemljo. Na nebu solnce, luno in zvezde. Na zemlji rudnine, rastline, živali in človeka. Bog pa je ustvaril tudi take stvari, katerih ne vidimo. Te stvari so angeli. To so duhovi, ki nimajo telesa, zato jih ne vidimo. V začetku so bili vsi angeli dobri in sveti. Niso pa vsi dobri ostali. Nekateri so se Bogu uprli ter ga niso hoteli slušati. Bog jih je kaznoval s tem, da jih je pahnil v pekel, kjer trpe večne kazni. Zavržene angele imenujemo hudobne duhove, ker le hudo mislijo in želé. Posebno so nevoščljivi ljudem, ki se še lahko zveličajo. Zato jih skušajo zapeljati v greh ter večno pogubiti. Česar pa sami ne morejo doseči, pa najamejo pomočnike, hudobne ljudi, da druge pohujšujejo ter zapeljujejo v greh. Zato, otroci, ne občujite s hudobnimi tovariši in tovarišicami! Kdor kolne, grdo govori, se laže ali krade, s tem ne smete občevati, da se ne pohujšate ter ne pogubite.

Katehet lahko pripomni, da je devet vrst angelov. Eni so nižji, drugi pa višji. Obrazloženo je vse to v brevirju na god sv. nadangela Mihaela 29. sept., II. nokturen. Ondi je razloženo: vrsta, pomen in poslanstvo angelov. Pove tudi, da so nekateri angeli višje vrste po imenu znani, kakor sv. nadangel Gabriel, Rafael, Mihael.

7. Angeli varuhi

Dragi otroci, slišali ste, da je Bog hudobne, napuhnjene angele kaznoval s tem, da jih je pahnil v pekel ter vekomaj zavržel. Dobre angele pa je Bog potolažil s tem, da jih je vzel v nebesa. V začetku angeli še niso bili v nebesih, ampak v podnebjju. Hudobne je radi napuha kaznoval s peklenskim trpljenjem, dobre pa je poplašal z nebeškim veseljem. Bog je tudi neskončno svet in pravičen, dobro plačuje, hudo pa kaznuje. Dobre angele je Bog določil, da ljudi varujejo. Zato se imenujejo angeli varuhi. Vsak človek ima svojega angela varuha. Zato, otroci, bodite Bogu hvaležni, da vam je dal čistega duha za varuha, kateremu se morate priporočiti zjutraj in zvečer in ga ubogati.

Katehet pové zgodbo o mladem Tobiju in o nadangelu Rafaelu, ki je bil angel varuh mladega Tobija. Primerna je tudi zgodba o sv. Petru, ki je bil v ječi zaprt, pa ga je iz nje rešil Bog po angelu varuhu. Nauči naj otroke molitev: Sveti angel varuh moj . . . ali kaj primernege. Vpraša naj, kdo zna kakšno drugo molitev. Včasih bo slišal prav zanimive reči. Dobre matere uče otroke zelo lepe molitve. Prav je tudi, da jim pokaže angela varuha na sliki.

8. Prvi človek

Slednjč je Bog ustvaril človeka, ki je bilo zanj na zemlji vse lepo pripravljeno. Bog je rekel: Naredimo človeka po svoji podobi. Nato je Bog naredil iz prsti človeško telo, pa to telo še ni živelo. Bog je vanje dihnil in živel je prvi človek Adam, to je mož iz prsti. Torej prvi človek je iz dveh delov: iz telesa in neumrljive duše, ki je Bogu podobna. Ima razum in svobodno voljo ter je neumrljiva. Nobena druga stvar na zemlji nima neumrljive duše razen človeka. Zato je človek najodličnejša stvar

na zemlji. Otroci, hvalite Boga, ker vam je dal dušo, ki ne umrje ter je Bogu podobna. Zato radi molite in ubogajte ter se greha varujte, da duše ne umažete!

Bog je zasadil lep vrt, ki se imenuje raj. Vanj je postavil prvega človeka Adama. V raju so rastle lepe cvetlice, sadno drevje, polno najboljšega sadja. Tudi ptički so bili v raju ter prijetno prepevali. V raju so bile tudi druge živali, ki so bile vse domače in krotke. Tudi vode je bilo dovolj. V vodi so plavale ribe.

9. Drugi človek

Adam je bil še edini človek na svetu. Zato reče Bog: Človeku ni dobro samemu biti. Naredimo mu pomočnico, njemu podobno. Bog je poslal Adamu trdno spanje, med tem mu je vzel eno rebro, iz tega rebresa je naredil človeško telo, pa to telo še ni živelo, Bog je vanje dihnil in živel je drugi človek Eva, to je mati vseh živih. Bog je dal Evo Adamu za ženo. Torej tudi drugi človek je iz dveh delov, iz telesa in neumrljive duše. In tako vsak človek. Rekli bomo: Telo vsakega človeka je od tega sveta, duša pa naravnost od Boga.

Zdrava pamet nam pravi, da ima človek dušo, ki je duh ter ne umrje. Ta duh ima razum, zato človek misli, govori, napreduje, hodi v šolo in v cerkev. Živali ne mislijo, ne govore, ne napredujejo, ne hodijo v šolo in v cerkev, zato ker jim Bog ni dal duhovne duše, ki ima razum, ampak živali samo rastejo, kakor rastline, se gibljejo in čutijo. Kar delajo, delajo čutno in po nagonu, ki ga jim je Bog dal. Katehet pove nekaj primerov iz narave. Pajek prede že tisočletja vedno enako. Bučele delajo satovje od začetka vedno enako. Ni nobenega napredka. Človek pa ne samo raste in čuti, ampak tudi spoznava, ker ima duhovno dušo, ki ima razum. Druga zmožnost človeške duše je svobodna volja. Lahko se odloči za to ali drugo dejanje. Žival pa nima te zmožnosti, ker nima duše. Katehet zopet dokazuje iz narave. Če ponudimo psičku kos mesa, ga takoj zgrabi in pojé, četudi je petek. Človek se pa odreče ter se posti. Mladi katehetje so iznajdljivi in živahni. Znali bodo tudi od otrok izvabiti marsikaj zajemljivega. Jezus, Sin božji, pa pravi: »Ne bojte se tistih, ki vam telo umore, duše pa ne morejo umoriti...« Torej stroga meja je med dušo in telesom. Človek se loči od živali predvsem po svoji neumrljivi duši. (Dalje.)

Ema Deisinger

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta)

(Dalje.)

Mučenje živali (zlasti mačk, napihovanje žab kot priljubljena deška zabava) je primer take deške brezsrčnosti in surovosti. Številni drugi primeri v šoli pričajo tudi o veliki trdosrčnosti in neusmiljenosti teh dečkov.

V ilustracijo: sredi najhujšega zimskega mraza so dečki nekega svojega součenca postavili pod vodovod, ga držali za noge in trup ter pustili nanj curljati vodo, ki mu je kapala na teme in tilnik. S tihim sadističnim zadovoljstvom so sledili njegovim mukam.

Prav tako brezobzirni, neusmiljeni in trdosrčni so do telesno slabotnih ali do pohabljenih tovarišev. Iz pohabljenosti se surovo norčujejo, jim vzdevajo neokusne priimke in brijejo norce iz njih. Učencu, ki je nekoliko šepast na nogi, mu takoj vzde priimek »šepec«, ki se ga drži vsa šolska leta.

Pretepaštvo in boksanje je veljavni deški »bonton« te dobe, kajti dozorevajoče fizične moči in borilni gon kličejo po suplementu ali v pretepaštvu ali v igrah, torej po kulturi svobodne bojevitosti.

Bojevitejši in bolj nasilni v razredu premotijo tudi druge svoje sovrstnike, ki so bili doslej skriti v zavetju svojega otroštva in se jim na obrazu bere, da so materini nebogljenci in ljubljenci, da tudi ti pod trdimi udarci in sunki svojih drugov počasi dozorevajo v pristne paglavce.

Psihološko pogrešeno je te nasilneže in pretepače v razredu zaradi pretepaške nalezljivosti ukoriti in jih z raznimi kaznimi in grožnjami prisiliti k pokorščini in disciplini; deček se le navidezno ukloni, sicer pa se nevarno buni, njegova primitivna harmonija se prevesi v nasproten tečaj podtalne nagajivosti in škodoželjnosti. Treba je zato te vitalne sile učenca pametno izrabiti in to individualno vitalnost dečka napeljati v pedagoško-socialno smer. Prekipevajočo življenjsko energijo dečkov po udejstvovanju zaježiti s kaznimi in ukori, bi bilo brezplodno Sisifovo delo, kajti ta nakopičena energija bi potem iskala nepravilnega odtoka drugod. Zato je treba te dečke le pametno pridobiti za plodno pedagoško misijo med lastnimi šolskimi tovariši, jim naložiti odgovornost za red in jih zaposliti z vsemi potrebami razreda, vzbuditi v njih navdušeno častiljubnost in to poglobiti v priljubljenem deškem idealu viteštva.

Ta mladina, ki ima krepko, živo čutnost za vse življenjske zunanosti, se tudi sramuje mehkobe in nežnosti. Pod trdo skorjo njihove zagovednosti in robotosti prebiva kaj čisto mehka in občutljiva duša, toda ničesar drugega ni dečke bolj sram ko mehkobe in nežnosti. Obupno se borijo s svojim lastnim otroštvom in hočejo biti kar na moč fantovski. Zato le ne jôka, solz in nežne rahločutnosti, kajti vsakršna nežnost vzbuja pri součencih silovit zasmeh in porog.

Kako je bilo sram dečka, ki ga je obiskala njegova mati v mestu in ga pred šolo poljubila vpričo nekaterih njegovih součencev! Lica so mu rahlo pordela, v zadregi je odrinil mater in se izvil njenim nežnostim.

Čim bolj kmetiški je dečko in iz čim preprostejših kulturnih razmer je zrasel, tem bolj se v teh predpubertetnih letih v svoji nepokvarjeni naravi sramuje vsakršnih javno izkazovanih nežnosti in tem bolj ga je sram pred součenci, da se mu ne rogajo in mu ne nagajajo. Ta pojav vidne zadrege nam dokazuje, da je deček v svoji notranjosti še nedograjen, boječ in plah, zato pa se sramuje izkazovati tudi sam nežnosti, da ne razkrije svoje občutljive, bolesterne in zajedno ponosne svoje duše, otroške in slabotne hkrati.

Proletarski deček, ki mora že od rane mladosti gledati in spoznavati trdo življenje ulice in se seznaniti z raznimi oblikami siromaštva, trpi pogosto v šoli tudi od čuta manjvrednosti, ker je preveč slik bednega

životarjenja nanizanih v njegovi podzavesti. Tudi v šoli se ne upa osvoboditi tega bremena manjvrednosti, njegovo preplašeno, pa vendar upajoče srce se zaman lovi za kakim socialnim stikom njegovih šolskih drugov, a dečki boljših slojev običajno nimajo poguma ljubiti takega tovariša, ki ga je izvrгла predmestna ulica. Zaman išče sočutja in usmiljenja pri svojih drugovih in često težko trpi zaradi te svoje socialne zapuščenosti v šoli, ker se nihče ne mara prijateljsko družiti z njim, dokler v njegovi notranjosti nekaj ne zakrckne — — —

Nekemu dečku takega miljeja, ki je prihajal v šolo slabo opravljen z vedno istimi hlačami, zamazanimi in strganimi, so njegovi součenci neprestano nagajali: »X. smrdi!« Tiščali so si nos, odpirali škodoželjno okna in nanj kažoč brezsrčno ponavljali te besede. Deček na to ni reagiral in se z občutkom manjvrednosti umaknil vase, zakrknil.

Marsikaj slabega priteka v duše dečkov prav iz miljeja in socialnih razmer, pa tudi v šoli sami so često dani nehigijenski pogoji za dečkov duševni razvoj.

Tak duševno nehigijenski pogoj je zbiranje denarja v šoli v razne društvene namene. To nabiranje se običajno poveri enemu ali več dečkom, ker se denar le počasi steka od součencev vroke nabirajočih dečkov. Ko se v odmoru prodajajo obloženi kruhki, žemlje in drugo pecivo, tedaj je deček, ki nabira denar od součencev, izpostavljen najtežji preizkušnji in najhujši skušnjavi. V goltancu ga ščegeče, želodec se mu kruleče oglašča, zaman se otepa skušnjave, presilna je, prevelika, da bi ji on ne podlegel. »Izposodi« si dinar od nabranega denarja součencev, prihodnjič zopet, da uteši svojo lakoto, saj so otroci v tej dobi silno ješči. Tako žrtvuje deček svoj ponos, svojo dobro voljo, ne more se upirati mikom dišečih štrukljev in vabečih, s šunko in salamo obloženih kruhkov. Deček, od katerega bi najmanj pričakovali, postane zaradi te priložnosti in skušnjave tat. Dogodilo se je, da je vsota tako poneverjenega denarja znesla več sto dinarjev.

Od dečka v tej dobi pač ne smemo pričakovati, da bi bil etično tako trdo brušen kakor diamant, ob katerega trdoti bi se odbijala vsaka skušnjava, vsak mik, vsak vpliv. Po sličnem dejanju pa je deček, ki je bil zasačen pri poneverbi, ves potrt in osramočen, ob ves kredit je v razredu. Prezir, zbadljivke in ogorčenje součencev še povečujejo njegovo duševno klavrnost. Njegova notranjost je kakor nalomljena bilka, ki se ne more več zravnati. In temu so krivi štrukeljčki in obloženi kruhki, ki jih ta nesrečni sluga v odmoru razstavlja poželjivim otroškim očem!

Deček se okrog 12. leta zelo potegne v dolžino in zaradi te nagle telesne rasti rabi več hrane nego odrasli. Otroci te dobe imajo zatorej volčji tek. Prepiri in barantanja zastran jedil so pri teh dečkih na dnevnem redu. Do gneva razpaljena togotnost obzame dečka, če ga je kdo ogoljufal pri zbarantanih porcijah kruha ali jabolk v šoli.

V šoli je n. pr. neki dečko, ki je imel težko astmo in vrhu tega še nekoliko jecljal, »dobavljal« svojemu tovarišu v šoli domač ajdov kruh

kot tiho pogojeno odkupnino, da ga tovariš ne bo več tepel in suval in da ga bo branil tudi pred drugimi pretepaškimi tovariši. Ko pa je nekoč par dni izostal dogovorjeni kos kruha, ga je ta njegov upnik neusmiljeno premlatil.

Veliko brutalnosti očitujejo dečki zavoljo jedil in velikih porcij tudi doma. Ti dečki znajo tako malo potrpeti in se premagati; zlasti kadar je deček lačen, je sila nepotrpežljiv, neučakan in se zna prav tako malo krotiti kakor svetopisemski Ezav, ki je prodal, ko je prišel lačen domov in videl, da njegov mlajši brat Jakob je lečo, svoje prvorojenstvo bratu za skledo leče. Poln upora in nejevolje je deček, ako dobi n. pr. njegov mlajši brat ali sestra večje porcije ali boljši grizljaj nego on. Dogodilo se je, da je to dečka tako razkačilo, da je pljunil v skledo, samo da bi potem brat njemu prepustil vso jed.

Te običajne spore in spopade v domači hiši zavoljo jedi ne smemo tolmačiti kakor da se etično čuvstvo v dečku sploh še ni prebilo na dan, temveč v dečkovi naravi razbija in besni le močan val egoizma, kajli ravno v tej dobi mlade telesne rasti zahteva njegov g o n s a m o o h r a n e poseben tribut, da deček v telesnem razvoju ne zaostane.

Psiha predpubertetnikova pa je nediferencirana. Z zmagovito ekspanzijo rastočih telesnih sil išče deček izživljanja v igrah ter vragolijah, ki se stopnjujejo v tisto impulzivno sproščenost narave, ki nam je znana iz vragolij Maksa in Maksiča, teh dveh tipičnih individualnih predstavnikov deškega samouveljavljanja.

Dečkovo težišče je torej čisto vnanje, dimenzije notranjih globin se mu še niso odprle, dečkovo etično čuvstvovanje je periferno, kajti ves njegov duševni razvoj poganja najprej v prirodno-tvorni smeri zunanjega izživljanja. Nadvse ga torej vleče, v nekem posebnem praelementarnem smislu, vnanja priroda, ki bodri dečkovo znatiželjnost in radovednost. S posebnim užitkom motri deček zlasti divje cirkuške predstave, ki najbolj ustrezajo njegovemu duhu.

Brezčutno reagira deček teh let na kake nezgode ali nesreče, h katerim se v srcu celo škodoželjno smeji in je podzavestno ves željan takih burnih prizorov.

Dečki so naleteli ob bregu reke na starega, mršavega in bolnega konja, ki je ležal na produ. Ker se ni hotel dvigniti, da bi ga jahali in dirjali z njim, so ga začeli neusmiljeno obmetavati s kamenjem; bojazljivejši, ki se niso upali približati konju naravnost, so s tarčami streljali nanj kamenje in mu baje polomili rebra. Njegova lastnica se je potem ogorčeno pritoževala v šoli nad dečki in zahtevala odškodnino.

Trezno in stvarno, povsem hladnokrvno motre dečki tudi smrtne slučaje, bodisi svojih šolskih tovarišev, bodisi v domači rodbini. Smrt ne napravi na njih takega vtisa, da bi čutili zbog nje kake duševne pretrese, niti ne kake pasivne melanholije, da bi se zarili v žalost kakor odrasli.

Učenec (12 l.), kateremu je umrl oče, ki je delj časa bolehal, popisuje v svoji prosti domači vaji smrt svojega očeta takole:

Nekaj sem že opisal zadnjokrat o mojem očetu. V sredo zvečer mu je bilo jako hudo; imel je bolezen srčno vodenico in raka na pljučih. V četrtek zjutraj ob 5 je mati nažgala luč ter ga vprašala, ali hoče imeti grenki čaj, kakor ga je imel po navadi. Govoriti ni mogel več, zato je pokimal, da hoče imeti tisti čaj. Nato mu prinese mati čaj. Ko mu je mati mislila vlivati v usta čaj po žličkah, ji je dal roko in izdihnil. Mama je nato hitro poklicala mene, da sem ji pomagal pri oblačenju. Potem sem šel k pogreb-nemu društvu v Studencih povedat, da je oče umrl. Nato so prinesli kmalu rakev itd. V soboto popoldne pa so ljudje prišli spremljat očeta na njegovi zadnji poti.

Preden to opišem, moram omeniti, da sem moral poslati brzojavke na vse strani. Potem sem šel z mamo v mesto kupit robec, črno kravato, venec itd. Mama je kupila tri vence. Dva venca so prinesli g. mojster in njegovi tovariši, tri vence pa drugi ljudje.

Zdaj pa opišem dalje naš pogreb. Ljudje so se že zbrali okoli hiše. Kmalu je prišel tudi mašnik z dvema ministrantoma. Mašnik je opravil svojo službo. Mi smo se zibali proti pokopališču. Zelo smo bili žalostni. Kmalu smo šli domov. Nato smo malo južinali ter smo se nato malo pogovarjali, kako lušno je bilo, ko je še on živel. V ponedeljek pa bomo imeli mašo. Počasi pa bomo že pozabili.

Bog mu daj večni mir in pokoj in večna luč naj mu sveti! — K. K.»

Mladini pa je sploh misel na lastno smrt daljna in tuja. Ona se ne more sprijazniti s to mislijo in se ji upira iz dna svoje zdrave, čvrste narave.

Prav tako malo sočutja in ganotja občuti dečko ob kaki drugi nesreči v njegovem domu. Tudi ljubezen do matere temelji na njegovem egoističnem interesu. V prostem spisu o materi za bližajoči se materinski dan razmišljajo dečki o svojih materah zgolj z materielnega in egoističnega vidika. Ljubijo svoje matere, ker skrbe zanje, jih hranijo in oblačijo, drugi jo zopet ljubijo zato, ker jim mati daje lepa darila za Miklavža in za božično drevesce, za rojstni dan, god, za dobro izpričevalo itd. ter jim z vnemo streže, kadar so bolni.

Isti deček K. K. opisuje v svojem prostem spisu svojo mater prav tako stvarno, trezno in hladno, kakor da bi se to ne tikalo njega in njegove lastne matere, brez ginjenega ljubezenskega občutja, mehkode in nežnosti. Ta spis je tipičen za psiho predpubertetnika.

»Moja mati.

Moja mati je rojena v Ljutomeru l. 1881. Ko je hodila v šolo, je bila najboljša. Najbolj je znala verouk. Ko je bila stara 14 let, se je šla učiti za šiviljo. Ko je bila stara 18 let, je že začela sama šivati. S tem ni bilo nič. Potem je šla za kuharico. S 24 leti se je oženila. Za par let je že imela otroka. Nazadnje nas je bilo šest. Leta 1914 je bila zelo žalostna, ko je moral iti moj oče v vojsko. Potem je mislila, da ga ne bo več nazaj. Leta 1918, ko so se drugi vračali z bojišča, je bila radovedna, ali bo prišel tudi on nazaj. Naenkrat je potrkal na vrata moj ata. Moja mama je bila vesela. Ni vedela od samega veselja, kaj bi naredila. Potem je hitro zamesila in spekla kolač.

Zdaj je moja mama stara 54 let. Ima dva prašiča. Enega še bo kupila. Potem pa delamo z mamo vse leto. Zdaj bode itak kmalu oče umrl in bomo sami. Kmalu bode še mama umrla in potem bom sam. — Tako sem napisal svoj spis. — K. K.»

V šolskih nalogah o veliki noči so vsi kmetiški dečki brez izjeme ocenili kot najbolj radosten dogodek, da so streljali z možnarjem in da

so prazne konzervne škatlje polnili s karbidom, ki so potem eksplodirale z velikanskim pokom.

Dečki v tej razvojni dobi so jako samoljubni, se znajo tako slabo obvladati, kadar gre za njihove telesne in materijalne koristi, njihova rastoča fizična moč prevladuje nad duhovnostjo. Trde in odločne roke rabijo ti dečki, da ne zaidejo na stranpota: od potepanja in zanemarjanja dolžnosti do pravega potepuštva in klateštva ter končno do pobeга z doma ni kaj dolga pot. Klateštvo je negativni preliv deške svobodoljubnosti te dobe.

Samopožrtvovalnost pa, če ni zasidrana v visokem versko-etičnem idealu, je dečku te dobe naravnost škodljiva. Če se mora deček česa ali čemu odreči, tedaj nastane v njegovi podzavesti težak, zastrupljajoč resentment (zagrenelost), iz katerega potem vro tiste običajne dečkove splošne tožbe nad krivičnostjo sveta, raste njegova nejevolja, zbadljivost, trmasta upornost, maščevanjaželjnost in zavidljivost. (Dalje.)

Navodilo za vzgojo vzgojiteljev.

Imamo preobilico knjig, ki navajajo k vzgoji otrok, a navodil za vzgojo vzgojiteljev je pomanjkanje. Ali kaj pomagajo prve, ako ni drugih? Kaj koristijo vse teorije, če manjka ljudi, ki bi jih znali izvršiti? Reforme šolstva in vzgojstva postavljajo dobre teorije, a kje so jih izvršili? Namesto da bi na to mislili, kako bi pravo in dobro, kar že vemo o vzgoji, prenesli v izvršitev, nadaljujemo z iskanjem novih teorij, katerim bo tudi nedostajala izvršitev. Enaki smo stavbnikom, ki delajo načrte za najboljše zgradbe z risalnim peresom, ki pa vedno ostanejo črte na papirju, s katerim lahko okrasimo stene, ker manjka izdelovalcem spretnosti, da bi načrtano postavili v resničnost.

Ch. G. Salzmänn, »Ameisenbüchlein«.

Franjo Čiček

Kazensko postopanje z učenci

Kaznovanje učencev zaradi raznovrstnih prestopkov je vedno za učitelja neprijetna zadeva. Kajti večinoma učitelj nikoli ni prav na jasnem, ali je delikt in krivca pravilno raziskal in objektivno razsodil ter določil in odmeril kazen tako, da je za obtoženca kakor za ostale učence vzgojnega pomena in da pri tem ne pride navzkriž s šolskim zakonom.

Stara šola je navadno postopala tako: Obtoženec je bil zaslišan, v lažjih primerih pred učenci, v težjih sam in nato je sledila kazen: kazenska naloga, zapor ali šiba. Ne trdim, da je bilo takšno kaznovanje pogrešno in brez haska. Nikakor ne. Bil je pač ta način kazni duhu in času primeren ter je v mnogih primerih dosegel tudi prave uspehe. Saj tudi pregovor »šiba novo mašo poje« ni brez podlage in je v pretežni večini resničen, seveda ne v dobesednem smislu, temveč v prenesenem pomenu, da otroku ni vse dovoljeno kakor tudi odraslim ni. Otrok mora znati ubogati in se podrediti gotovim zakonom kulture in civilizacije, ker bo to zahtevala tudi njegova nadaljnja življenjska pot.

Tudi stara šola je imela v vidiku ta cilj. Vsekakor pa moram priznati, da tak postopek ni bil vedno pravilen in pravičen. Poznam na primer tovariša izza osnovnošolskih let, ki še danes ni pozabil, da jih je dobil nekoč z leskovko po nedolžnem. Bilo pa je tako: Zraven njega je sedel součenec, ki je nekoč prinesel v šolo gumasto klobasico in če si jo napihnil, je potem piskala, dokler ni pošel zrak v njej. Moj tovariš svoj živ dan ni videl in poznal kaj takšnega. Sosed mu ponudi med poukom »klobasico«, češ, napihni jo, boš videl, kako bo lepa in debela. Ničesar hudega sluteč jo je ta korajžno napihnil. Toda posledic tega napihovanja se je tako prestrašil, da jo je namah vrgel pod klopi in je ves blede poslušal, kako brezskrbno trobenta klobasica pod nogami, dokler se ni izpraznila.

Učitelj je seveda pridivjal ves jezen do klopi, kjer je javkala klobasica.

»Kdo je napravil to?« je vprašal.

Sosed je mirne duše s prstom pokazal na zločinca:

»Ta je piskal.«

»Paglavец, ti si boš drznil kaj takega!« je zavpil učitelj in je potegnill obtoženca izza klopi ter ga vlekel na oder. Nič ni pomagalo, da je ta trdil, da je nedolžen, da mu je dal klobasico sosed in on da niti vedel ni, da klobasica piska. Vseeno je dobil s šibo par prav gorkih tja, kjer je konec hrbta in nazadnje je moral še klečati pred tablo.

Prepuščam sodbo drugim, ali je bil ta postopek pravilen ali ne. Z gotovega stališča je bil pravilen; kajti moj tovariš ni nikdar več napihoval »klobasic« med poukom. Od te strani je bila kazen pravilna. Ni pa bila pravilna od druge strani; kajti ta učenec, sedaj že mož v 40 tih letih, še vedno živi v zavesti, da je bil nekdanj kaznovan po krivici, dočim je ostal povzročitelj »zločina« nekaznovan.

Vsikdar, kadar sem kaznoval kakega učenca, mi je lebdel ta primer pred očmi. Ker čestokrat nisem bil prepričan, ali je kazen pravična ali ne, sem poizkusil v zadnjih letih v I. razredu ta-le postopek:

Nekega dne mi zatožijo učenci N. N., da je metal mlade ptičke iz gnezda. Šolska sodna obravnava se je razvijala tako:

Učitelj: »Strašno! Povejte, otroci, kaj bi naredili z njim?«

1. učenec: »Natepsti ga je treba!«

(Drugi tiho. Učenci še niso bili vajeni takšnih obravnav; zato so bili v začetku malobesedni.)

Učitelj: »No, otroci, ali mislite, da bo potem boljši?«

2. učenec: »Ptičkov ne bo več metal.«

3. učenec: »Zaprmo ga v črno luknjo!«

(»Črna luknja« imenujejo učenci shrambo za premog.)

Učitelj: »Otroci, vsi mi morate povedati, kaj bi napravili z njim. potem pa bomo glasovali.«

1. učenec: »Na drevo ga potegnimo, potem pa ga vrzimo doli, kakor je on ptičke!«

4. učenec: »Joj, ubil bi se ali pa bi si strl nogo!«

5. učenec: »Saj je tudi on pobil ptičke!«
Obtoženec (ki je ves čas hlipal): »Nisem jih pobil. Samo zdeval sem jih ven.« (Joče.)

Učitelj: »No, N. N., kaj praviš, kakšno kazen si zaslužil?«
(Joče še huje in ne da odgovora.)

6. učenec: »Ti si grd deček, tebe Bogec nima rad!«

5. učenec: »Ptičkov se ne sme mučiti, ker lepo pojo.«

7. učenec: »Pa koristni so, ker pobirajo gosence.«

8. učenec: »Jaz sem videl enega, ki je nesel črva.«

1. učenec: »Ptičke je gotovo zeblo na tleh in so poginili.«

Obtoženec: »Niso. Saj so že malo frčali.«

2. učenec: »Kam so frčali?«

Obtoženec: »V grmovje in po tleh so skakali.«

3. učenec: »Pa jih bo pojedla mačka.«

4. učenec: »Pojdimo pogledat, če so še živi in jih denemo nazaj v gnezdo!«

Učitelj: »Se strinjate s tem?«

Vsi: »Da, pojdimo pogledat!«

(Odšli smo na mesto »zločina«. V votlem deblu je obtoženec pokazal gnezdo. Bilo je siničje in prazno. Tudi v okolici ni bilo ne duha ne sluha o mladičih.)

1. učenec: »Kdaj si jih izdeval ven?«

Obtoženec: »Včeraj.«

2. učenec: »Potem jih je že požrla mačka. Pogledajte, kako žalostno čivka mati!«

(Pokaže na sosednje drevo, kjer je res skakljala sinica.)

3. učenec: »Mogoče je pa druga?«

4. učenec: »Ali so imeli ptički že perje?«

Obtoženec: »Da, saj so že skakali po travi in malo frčali.«

5. učenec: »Potem so pa menda šli drugam?«

6. učenec: »Ubogi ptički!«

7. učenec: »S tabo se ne bom več igral.«

(Obtoženec zopet joče. To priliko uporabi učitelj, da si učenci dobro ogledajo razne ptice, ki skakljajo po drevju in veselo pojo. Predoči jim tudi neizmerno korist, ki jo imamo od ptic in da je trpinčenje oziroma preganjanje živali strašno grdo in grešno. Nazajgrede so učenci posvetili vso pozornost samo pticam ter jih kazali eden drugemu in jih hvalili. Obtoženec je hodil potr z nami in skoraj sam. Vsi so se ga izogibali. Vseeno pa je sledil razgovoru in je vestno pazil ter gledal, če je kateri pokazal novega ptička in je z nekakšnim melanholičnim zanimanjem poslušal ptičje vrline.)

Nadaljevanje kazenskega postopanja v razredu:

Učitelj: »Otroci, kaj torej napravimo z N. N.?«

1. učenec: »Povejmo očetu in mami, pa jih bo dobil!«

Učitelj: »N. N. nima mame.«

2. učenec: »Zakaj si potem metal ptičke, če nimaš mame?«

3. učenec: »Ptičke so tudi sirote, če jih mama ni našla.«

(Obtoženec joče skoraj na ves glas.)

Učitelj: »N. N., ali si kdaj krmil ptičke pozimi?«
(Bila je sedaj pomlad.)
Obtoženec: »Da, še hišico sem jim naredil.«
Učitelj: »Vidiš, to je lepo od tebe. Kaj ne, da si se sedaj spozabil in tega ne boš storil nikoli več!«
Obtoženec: »Ne, nikoli več!«
Učitelj: »Otroci, ali mu odpustite ali ga hočete kaznovati?«

Vsi: »Odpustimo mu!«

1. učenec: »Samo da veš, ptičk ne smeš več metati iz gnezda!«
Učitelj: »Ker ste mu vi odpustili, mu tudi jaz odpustim. Vendar mi boš povedal vsak dan nekaj o ptičkah, ki jih vidiš na poti v šolo!«

(Opazovalne vaje). Poslej ni bilo boljšega poročevalca o življenju in koristi ptic kakor je bil N. N.

Nekako na isti način smo obravnavali tudi razne druge šolske delikte kakor psovke, pretepe, metanje kamenja, kazanje jezika itd. Glavno je, da učenci aktivno sodelujejo pri kazenskem postopanju. Kajti le s pomočjo otrok, ki imajo nepotvoren čut skupnosti in sorodnosti, bo učitelj sodil objektivno. Ne strah pred kaznijo, ampak čut odgovornosti, ljubezni in usmiljenja mora biti tista gibalna sila, ki potrka na obtoženčevo srce in vest, da sam s pomočjo součencev spozna napako in greh ter individualno sklene v lastnem jazu — ne več grešiti.

Težka je sicer ta pot v mnogih slučajih, posebno na višji stopnji, kjer se često najdejo kakšni »pokvarjenci«. Vendar je tudi tukaj v pretežni večini pravilno, ker vsikdar pusti v obtoženčevi duši lep spomin na velikodušnost in milo sodbo sotovarišev, ki so se potrudili z učiteljevo pomočjo, da ga ne kaznujejo, ampak poboljšajo.

Tak postopek pa tudi ostale učence posredno vzgaja — k dobremu, kar je za posameznika kakor za celoto glavni namen in cilj.

Vojteh Čuš

Glavni namen šole v Slovenskem Korotanu — ponemčevanje

Slovenski Korotan je bil pred pol stoletjem še trdno slovenski. Redki so bili na deželi, ki so znali nemško. Ljudstvo je bilo še trdo slovensko. A Nemci so se odločili, da to ljudstvo ponemčijo. Kot sredstvo za ta namen so si izbrali šolo. Šola, ta tako koristna in človekoljubna naprava, je postala na ta način uničevalnica slovenstva na Koroškem. Prinesla naj bi našemu narodu na Koroškem narodno smrt. Med Nemci so se tedaj pojavili glasovi: »Die windische Sprache hat in Kärnten keine Existenzberechtigung« in: »V petdesetih letih mora cela Koroška biti nemška!« Pred Nemci so bili Slovenci na Koroškem, cela Koroška je nekoč bila slovenska — zdaj pa so proglasili, da slovenski jezik, v katerem je nekoč prisegal koroški vojvoda, na Koroškem nima več eksistenčne pravice in mora v 50 letih izginiti iz Koroške!

Tedaj je pisal Andrej Einspieler v »Miru« (12. št. 1. 1884): »Kar je posameznemu človeku življenje, to je celemu narodu materina beseda, materin jezik. Vzemi narodu materino besedo in izdrl si mu jezik iz ust, zabodel si mu nož v srce, zastrupil si mu kri, vsekal si mu smrtno rano. Narodu materni jezik vzeti, je rekel poslanec dr. Greuter pred nekaterimi tedni v državnem zboru, se pravi narod umoriti, pomeni m u t a s t o s m r t, »den stummen Tod.«

Kar na tem mestu moramo obsoditi tako početje. »Es ist ein sittliches Verbrechen einem Volke seine Sprache zu rauben — npravstven zločin je kak narod oropati njegovega jezika,« je rekel neki Nemec. N r a v s t v e n z l o č i n j e, kar se dogaja na Koroškem, ko našemu ljudstvu ropajo njegov jezik. In tudi to moramo takoj pripomniti, da v e s n a r o d občuti ta zločin, da narod občuti bridko bol, ko narodno ubijajo naš narod na Koroškem. In ne zaslužili bi, da se imenujemo »narod«, če bi tega ne čutili! Kajti narod je organsko telo — in kako naj telo ne bi čutilo, če se seka živ ud od telesa! In kako naj narod ne bi plakal, če se potučuje njegova zemlja, če že gleda v bodočnosti čas, ko bo veljal tudi za to lepo njegovo zemljo pesnikov verz:

oh naši so samo grobovil

če bo šlo po tej poti naprej. A bodimo optimisti in upajmo, da se nam z božjo pomočjo še posreči rešiti to našo zemljo.

Pa oglejmo si, kako so pred pol stoletjem in več zasnovali šolo na Koroškem res kot morilko in ubijalko našega naroda na Koroškem.

I.

Bilo je leta 1882. Kakor že rečeno, je bila Slovenska Koroška tedaj še trdo slovenska. Do vrh Dobrača, do vrh Osojskih Tur (med Vrbskim in Osojskim jezerom), do vrh Sv. Helene ali Magdalenske gore nad Gospo-sveto oz. nad Celovško ravnino ter do vrh Svinje planine je segala sloven-ska zemlja s trdo slovenskim prebivalstvom. Omenjenega leta torej je prišel v Kotmarovas nad Rožem nemški učitelj. Poslal ga je deželni šolski svet — trdega Nemca, popolnoma nezmožnega slovenskega jezika, v trdo slovensko vas. Prišel je v šolo in je začel govoriti nemško. Otroci so ga začudeno gledali, nihče ga ni razumel. Učitelj je spoznal, da je tukaj ne-mogoč. Vrnil se je torej v Celovec in je svojim predstojnikom poročal, da mu v Kotmarivasi ni obstanka. Otroci njega ne razumejo, on pa otrôk ne. Odkrito je izjavil: »V tej šoli ne morem podučevati, kajti otroci me ne umejo, če nemško govorim, slovensko pa ne znam.« Toda kaj se je zgodilo? Navadna pamet nam pravi, da je učitelj prav storil. A zgodilo se je drugače. Deželni šolski svet je učitelju ukazal, n a j s e v r n e v K o t m a r o v a s i n d a n a j z o t r o c i k a r n e ž e n i r a n o n e m š k o g o v o r i. S č a s o m a d a g a b o d o ž e u m e l i.

Če se kakšna stvar na svetu more imenovati brezobzirnost, potem je s to besedo treba označiti omenjeno postopanje koroškega de-

želnega šolskega sveta! Brutalna brezobzirnost! Dobro premišljen in brezobzirno izvajan sklep ponemčiti slovensko dečo na Koroškem! In ne smemo misliti, da je bil to izjemen slučaj. Nikakor ne. To je bil sistem! Tako so splošno delali in seveda še delajo. Kar sistematično so v oni dobi začeli pošiljati v slovenske kraje za učitelje trde Nemce. Namenoma in po načrtu. Zlasti če je bila šola dvorazredna, so poslali na šolo poleg slovenščine zmožne učne moči še trdega Nemca. Njih namen je bil: ponemčiti slovensko dečo za vsako ceno.

Vidimo, da ima naš narod na Koroškem prav neizprosnega sovražnika. Sovražnika, ki čisto hladno in z brezobzirno premišljenostjo, čisto po načrtu in sistematično uničuje naš narod! Čisto hladno in premišljeno so na Koroškem v oni dobi začeli izvajati geslo: »V petdesetih letih mora cela Koroška biti nemška! Slovenščina na Koroškem nima pravice do obstoja!« Z jekleno brezobzirnostjo izvajajo imenovani gesli na Koroškem že nad pol stoletja! Ali je potem čuda, če se Slov. Koroška tekom zadnjega pol stoletja tako rapidno ponemčuje? Drugače biti ne more! Nemška šola ubija naš narod na Koroškem! Storila nam je že nepopravljivo škodo! Zastrupila je naše ljudi z nemškim duhom. Napojila jih je z narodno brezbriznostjo, da, celo s prezirom in zaničevanjem, v mnogih slučajih celo s sovraštvom do lastne slovenske narodnosti! Kakšno zločinsko delo! Kakšno nemoralno početje! Če imamo to pred očmi, spoznamo šele, kakšna ostudna komedija je bil plebiscit 10. oktobra 1920! Ta plebiscit smo morali izgubiti! Saj je vendar ponemčevalna šola že nad petdeset let pred plebiscitom naše ljudi na Koroškem vzgajala za narodne odpadnike, za janičarje in poturice! Čisto pravilno je pisal oni nemški list, ki je zapisal, da so Nemci na Koroškem pri plebiscitu zmagali, »wie es auch nicht anders zu erwarten war — kakor tudi ni bilo drugače za pričakovati!« (»Grazer Tagespost«).

Ali naš narod kot celota čuti, kakšna krivica se mu je godila in se mu še godi na Koroškem? Če je v naš narod že prodrlo vzajemnostno načelo: »Eden za vse, vsi za enega«, potem pač narod čuti to krivico. Potem pač narod tudi čuti bridko bol ob izgubi našega narodnega ozemlja severno od Karavank. Potem pač čuti tudi upravičen gnev vočigled krivici in nasilju, ki se je izvajalo in se še izvaja nad našim ljudstvom na Koroškem!

(Dalje.)

Ethbin Bojc

Kako so Poljaki ustanovili svoj šolski muzej

Sedaj, ko postaja i za nas vprašanje ustvaritve šolskega muzeja aktualno, ne bo odveč, če se ozremo na slične ustanove drugje, in nas bo zadevni zgled naših severnih bratov Poljakov mogel le vzpodbuditi in navdušiti s svojim zavestnim teženjem za kulturnim dvigom in znanstvenim razmahom, kar edino more duhovno narodu koristiti. Iz sledečih podatkov, ki jih povzeman po proslavnem poročilu ob desetletnici šol-

skega muzeja v Lwowu 1913 (Dziesięciolecie Muzeum szkolnego w Lwowie 1903—1913), bo razvidno, kdaj se je pri Poljakih sprožila ideja šolskega muzeja in kako je do svoje udejevitve vzbudila zanimanje vsega izobraženstva, dá, vsega naroda, ki je v njem dobil novo kulturno postojanko proti tistim svojim »vsiljenim političnim vzgojiteljem«, ki so mu odrekli kulturno zrelost in enotnost.

Misel, da se ustanovi šolski muzej na Poljskem, je bila sicer že prěj nekajkrat iznešena. Prof. A. Karbowski je v zgodovini »Towarzystwa nauczycieli Szkół Wyższych« (TNSW) 1884—1908, napisani l. 1909, na str. 50 in nasl. sledeče opisal najstarejše zadevne poizkuse in namere:

L. 1891 je prof. A. Karbowski predaval v krakovskem združenju (kolu) o slovstveno-znanstvenem gibanju učiteljstva višjih šol v Galiciji od l. 1867—91 in predlagal, da bi naj krakovsko združenje sporazumno z društvenim odsekom priredilo razstavo, ki bi proslavila 25 letnico uvedbe materinega jezika kot učnega v galicijskih šolah in obenem napravilo pregled in opis poljskih šolskih del od najdavnejših časov do zadnjih. Predmeti te razstave pa naj bi po možnosti prešli v sklad za bodoči šolski muzej v Krakowu. — V januarju istega leta je isti referent predložil v krakovskem združenju že tudi podrobnejši, hektografiran načrt za šolsko razstavo, ki se je imela prirediti v času občnega zbora i. l. v Krakowu. Načrt je bil sicer sprejet, a ni prišlo do izvršitve zaradi prekratkega časa, vendar pa se je naročilo društvenemu odseku, naj presodi, če in kdaj bi se ta načrt dal sprovesti v življenje. Nato je odsek naprosil še i. l. dr. B. Mankowskega, da bi prispeval za krajevno razstavo načrt šolske razstave, ki bi se imela prirediti l. 1894. — O tej temi se je začela v društvu diskusija. Prof. Edmund Grzebski je podpiral misel, da se šolska razstava priredi v Lwowu v l. 1894 in pri tem izrazil željo, da bi prišel na dnevni red občnega zbora 1893 izdelani načrt dr. Karbowskiaka. Dr. Karbowski pa je na pobudo uredništva »Muzeum« začel objavljati pisma »o zgodovinski razstavi narodnega šolstva«. — Za prireditev razstave sodobnega ljudskega in srednjega šolstva se je začel zanimati krajevni šolski svet, za del šolske zgodovinske razstave se je zanimal celo direktor lwówske biblioteke dr. Aleksander Semkowicz, ki je s svojo neutrudljivo energijo zbral večji del priročnikov, ki so se rabili na srednji stopnji šol. pouka na vsem poljskem ozemlju od najdavnejših časov.

Potrebo, da se ustanovi stalna institucija, ki bi podpirala raziskovanja zgodovine šolstva in poljske pedagogike, je naglasil dr. Karbowski na pedagoškem kongresu 1894, govoreč »o dotedanem stanju in potrebi, načrtu in sredstvih nadaljevalnih študijev zgodovine poljskega vzgojstva in šolstva«. Referentova misel je našla vnetega zagovornika v osebi inspektorja Bol. Baranovskega, ki je potem v sekciji 4. kongresa predlagal, da bi se taka institucija stvorila. Leto kasneje 1895 je prof. Karbowski, govoreč na 11. občnem zboru društva o narodni vzgoji, moral ponovno vzpodbujati Društvo, da bi se podvizalo z ustanovitvijo pedagoškega muzeja, ki bi obsegal vse, kar bi se tikalo poljskega šolstva.

Občni zbor je predlog referenta sprejel in poveril to akcijo društvenemu odboru sporazumno in s sodelovanjem pedag. društva. A tudi zdaj je ta zadeva, založena med akti Društva, — za dalj časa — utihnila. Opomnil je nanjo prof. Wal. Heckl 1899 s predavanjem o šolskem muzeju v Bruslju. Vendar je tudi ta klic zaspal in se je vse do l. 1903 le malo pisalo o tem.

Tedaj se je pojavil dr. Ljudomil German, krajni šolski nadzornik, ki je referiral na XIX. zborovanju TNSW 31. maja 1903 samostojno o potrebi ustanovitve poljskega šolskega muzeja v Lwowu. Napravil je svoj načrt za šolski muzej nezavisno od prejšnjih vplivov — kakor priznava to sam prof. Karbowskiak — in ga predložil krajnemu šolskemu svetu in TNSW, tako da se on smatra za pravega ustanovitelja poljskega šolskega muzeja.

V TNSW je nastala nato posebna komisija, ki naj izvrši priprave za šolski muzej in v katere odbor so stopili: dr. Ljudomil German kot predsednik, prof. Artur Passendorfer kot tajnik in prof. Jozef Czernecki ter Celestyn Lachowski kot člana. — Še istega leta je zborovanje delegatov poljskega Pedagoškega društva v Lwowu sprejelo predlog dr. Germana, da se preide k skupnemu delu in priključijo k življenju šolski muzej.

Prvotni načrt je navajal dva oddelka: zgodovinskega in sodobnega.

Zgodovinski oddelak bi vseboval: 1. Knjižnico, ki bi vsebovala dela, ki se nanašajo na zgodovino šolstva na Poljskem, mož šolnikov, društev in družb i. p. Dalje razne kolajne, žige, spričevala, vrezke, akte itd. ter šolske učbenike. — 2. Nekdanja učna sredstva, mape, slike, izkaze, statistične diagrame, primerke i. p.

Sodobni oddelak pa bi tvorila: 1. Najnovejša učna sredstva, 2. orodje za telovadbo, igre in zabavo, načrti za šol. poslopja, šol. vrtove itd., vzorne naprave in šol. opravo, 3. pedagoška knjižnica, obsegajoča vso vzgojno stroko, 4. zbirke del učencev, nalog, risb itd.

Nedolgo potem pa je — l. 1904 — komisija razširila zgornji načrt in vpeljala še higijenski oddelak, ki ga je uredil dr. E. Pasecki. Nanj sta se nanašala dva pododdelka: 1. Fizični razvoj mladine, ki je prikazoval vse danosti, ki so se nanašale na telesni razvoj šolskih otrok ter sredstva, ki so vplivala na njegov napredek. 2. Zatiranje škodljivih vplivov na šolsko življenje, ki je prikazoval sredstva za omejitev možnosti okuženja z nevarnimi boleznimi v šoli, zmanjšanje škodljivega vpliva predolgega sedenja in prenehanje prekomernega razumskega napona. — Ko je komisija najela prostore (v Ul. sw. Mikołaja), je razdelila muzejne zbirke na sledeče skupine: a) šolski učbeniki iz najstarejših časov, b) knjižnica, ki se nanaša na zgodovino šolstva na Poljskem, sodobni pedagoški del in učiteljska dela, c) modeli, ki so služili za razlago pouku, d) mape, kolajne in žige, e) slike in fotografije, f) rokopisi in dokumenti, g) letna šolska poročila, znanstveni načrti in poročila društev, ki se bavijo z vzgojo in prosveto. V muzejskem oddelku se je ta razdelitev ohranila dolgo časa. V knjižnici se je zavrnil in na novo sprejel splošni številčni sistem. Specializacija se je izvršila samo v stvarnem katalogu, ki ga je potem

izdelal odbor. Na osnovi provizornega pravilnika, ki ga je sprejela komisija, pripravljajoča poljski šolski muzej in ga je odobril odsek TNSW in glavni odbor poljskega Pedag. društva, je komisija dobila popolno samodejavnost kar tiče notranjih zadev, pravico kooptacije članov in samostojnega razmaha na zunaj pogojno, če to ne krši interesov prizadetih društev. Provizorični pravilnik se je sprejel v aprilu 1906 po preselitvi zbirk v navedeno stanovanje. Komisija sama se je reorganizirala in preoblikovala v odbor, v katerega je vsako društvo poslalo po tri zastopnike, Krajni šolski svet pa enega. Denarno pomoč so nudila društva TNSW in P. T. Ped., zbornica in prosvetno ministrstvo. Krajevni šolski svet pa je priporočil 606 tim ravnateljstvom višjih šol in okrajnim šolskim svetom, da bi vsestransko šolski muzej podpirali, mu pošiljali svoja poročila, publikacije in prispevali vse novosti o napredku. Šolski svet za mestni okraj v Lwowu pa je bil pozvan, da prepusti komisiji za poljski šolski muzej zbirke, ki so ostale od krajevnih razstav l. 1894.

V decembru l. 1903 je komisija oglasila poziv občinstvu, podpisan od predsedstva TNSW, PTP in komisije. V njem je zlasti očrtala načrt svojega dela in apelirala na javno darežljivost ter navedla sredstva, s katerimi more vsakdo podpreti mlado ustanovo. V prvi vrsti se je komisija obrnila do celokupnega učiteljstva, da bi s poukom in nasveti podpiralo njeno namero, nakazovalo vire, kje bi iskali ostaline iz vzgojne in šolske zgodovine, da bi jih ohranili pred neizogibnim uničenjem. Prosila je tudi za obveščena, kje in kdo v kraju bi prispeval vzorna učna sredstva, higijenske naprave, druga šolska sredstva in p. Po oglasu tega poziva so razposlali par sto prošenj za darove znamenitejšim osebam, ki delujejo na polju javne vzgoje na Poljskem kakor tudi Poljakom v Ameriki.

Komisija je pridobila v sotrudništvo tudi prof. A. Karbowiaka, ki je predlagal, da bi se ustanovil tak muzej v Krakowu. L. 1904 je na pobudo komisije nastalo nekaj krajevnih odborov, ki so zbirali knjige in gradivo za šolski muzej. Najizdatnejša je bila delavnost krakowskega odbora, ki ga je na pobudo dr. Germana sestavilo krakovsko kolo TNSW s predsednikom prof. W. Heckom, poznejšim ravnateljem tarnopolske gimnazije. Rezultat dela vseh teh odborov oziroma komitejev je bilo 2566 kosov, ki so l. 1904/5 pomnožili muzejsko zbirko.

L. 1906 se je zbirka tako pomnožila, da je odbor mogel oglasiti prost dostop javnosti do knjižnice in muzejskih predmetov. Otvoritev se je izvršila 3. maja 1907. Z otvoritvijo te potrebne ustanove je dobila poljska javnost novo kulturno postojanko, ki je nabirala ostaline poljske pedagoške kulture iz dobe politične nezavisnosti in iz dobe narodne sužnosti.

Ob posvetitvi lokala in otvoritvi šolskega muzeja so prisostvovali: nadškof dr. J. Biłczewski, namestnik Andrej Potocki, maršal Stanisław Badeni, krajevni šolski svet je zastopal dr. Ignacij Dembowski, občino mesta Lwów podpredsednik dr. Tadeusz Rutowski, TNSW dr. Kazimir Twardowski, poljsko pedagoško društvo dr. Godz. Małachowski ter člani

krajevnega šolskega sveta, številni univerzitetni in politehnični profesorji, mnogo ravnateljev srednjih šol, profesorjev in učiteljev srednjih in ljudskih šol. Po uvodnem govoru nadškofa je podal zgodovino šolskih muzejev dr. L. German.

Šolski muzeji so se začeli pojavljati okoli polovice preteklega stoletja. L. 1841 je nastal šolski muzej v Stuttgartu, kmalu potem v Torontu, v Kanadi. Potem pa so se množili, da je njih število narastlo do stotine. (L. 1913 jih je bilo 86.) Najlepši in najbogatejši so šolski muzeji v Petrogradu, Tokiu, Montrealu, New Yorku in Parizu. Tudi na Poljskem je taka institucija v Poznaniu, a ta je — pod nemško oblastjo — služila prej raznarodovanju. Sicer se je že 1903 vršila na Dunaju razstava šolskih učnih sredstev za srednje šole, ali Poljska je bila tedaj potisnjena v ozadje. Zato je tem močneje zaživela misel, ki je dovedla do lastnega narodnega poljskega šolskega muzeja v Lwowu. V ta namen so Poljaki navezali stike s Poljaki izven mej in zamejnim šolstvom sploh ter s Poljaki v Ameriki posebej, pa tudi z najvažnejšimi institucijami te vrste zaradi sodelovanja (z amsterdamskim in breslavskim muzejem). Najprej so imeli zadevne zveze z Nemci, potem s Francijo, Anglijo in Švico. — Za tem je govoril dr. Ign. Dembowski in dr. Twardowski, ki je naglašal, da zgodovinski oddelek ne sme biti mrtev arhiv, do katerega bi se obračali le znanstveni raziskovalci preteklosti. Primerja ga z galerijo slik, v kateri študirajo slikarji in umetniki, črpajo iz nje misli in navdihnjenja in v njenem duhu potem stvarjajo. Muzej naj razširja obzorje učitelja pri iskanju novih potov. Vsaka generacija, ki hoče graditi v bodočnost, se mora namreč opirati na osnove preteklosti (tu spominja na zadevno delo Kollątaja, Czackiego in Piramowicza¹). Semkaj naj zahajajo učitelji, da si dopolnijo svojo izobrazbo z davnimi zakladi poljske znanosti, njenih uredb, smotrov, metod, sredstev. — Končno sta spregovorila še zastopnika Ped. društva dr. Malachowski in lwówske občine dr. Rutowski.

Od l. 1909 se delo deli na: a) sociološko-kulturno in b) knjižnično-muzejno. Zbirke obsegajo lastne zbirke in depozite. Depoziti se sprejemajo s popolnim jamstvom lastništva. Šolski muzej hoče le lastnikom olajšati hranitev ostalin in jih očuvati pred poškodbo ali uničenjem, kateremu so često bolj izpostavljene v privatni oskrbi kot v javnem zavodu. Lastne zbirke so ali darovane ali kupljene. Pisci z malo izjemami pošiljajo svoje publikacije šolskemu muzeju in odbor vodi evidenco čez sodobno šolsko bibliografijo. Stanje muzealnih zbirk je bilo 1913 — torej po desetletju obstoja — 11.628 kosov.

Knjižnica je večinoma pedagoške vsebine. Obsega 18 obsežnih omar: model (tablice, fizikalna pomagala in orodja, geometrične oble, računala, globusi, geografska zbirka, prirodoslovni preparati), mape in atlasi, slike za nazorni pouk s primerki različnih izdaj (domačih, pa tudi angleških, francoskih in nemških) manjšo zbirko obsegajo žigi

¹ Glej moj članek o poljskem šolstvu v Ped. zborniku l. 1932!

in medalje, najbogatejši pa je oddelek slik, fotografij in statističnih tabel (šolska poslopja, telesne vaje, šolska higijena itd.), zanimiv je rokopisni oddelek z dokumenti in diplomami, največ prostora pa zavzema šolska higijena (modeli, načrti, diagrami, črteži, fotografije, statistični pregledi, načrti poslopij, modeli klopi, risarskih miz, šolskih sob, telovadnega orodja ter telesnovzgojnih predmetov: parki, delavnice, izleti, zdraviliške kolonije, diagrami pravilnega sedenja v šolskih klopih i. p.), zaključujejo letna poročila, poročila vzgojnih in prosvetnih ustanov in društev ter mladinskih organizacij. Za ta poročila se je odbor obrnil do ravnateljstev vseh srednjih šol po domovini.

Taka bi bila slika začetka poljskega šolskega muzeja¹ v Lwovu. Sedaj, ko se pri nas spričo zadevnega oddelka v načrtu za Mestni muzej ljubljanski začenja ostvarjati² naš šolski muzej, naj bi nam to poročilo služilo za oslombo glede vsebinskega inventarja kakor glede zunanje organizacije, ni pa potreba, da si prisvojimo tudi njegovo predmetno ureditev in način razporeditve zbirk. Ljubljanski šolski muzej bo le oddelek — izmed dvajsetorice drugih — v Mestnem muzeju in bo vsled tega prostorno kakor predmetno omejen ter prirejen — kolikor se more to sklepati — bolj na razstaven kot shramben način. V prostoru, ki bo med ostalimi oddelki dodeljen šolski panogi, bo možno izmenjaje razstavljati in nuditi ob raznih prilikah sliko predmetnosti najrazličnejših panog šolsko-vzgojne kulture, ki bodo na ta način prihajale od časa do časa do izraza. Vse predmetnosti pa bodo shranjene v posebni shrambi, ki bo ločena od razstavnega prostora (menda v II. nadstropju). Ta način muzeja ima mnogo prednosti pred zgolj znanstvenim, prenatrpanim načinom znane ureditve muzejev, kjer se vse eno v drugem izgublja in ne more v vsej predmetni mnogoličnosti posamezna panoga, ki se mora ob tej pa oni priliki bolj poudariti, priti do pravega izraza. Zlasti šolski muzej ima toliko mnogovrstnosti v svojih posamičnih panogah (zgodovina šolstva, organizacija, metodika, psihološka opažanja, socialno-higijenske prilike i. p.), da bo iz prostornega in efektnega ozira tak premično-razstaven način zanj kar najprikladnejši. Mislimo tu na razstavo risb, pismenih ali ročnih izdelkov učencev ali tudi na prikaz raznih poskusnih ali vzornih metod (za učiteljstvo ob priliki učiteljskih zborovanj i. p.) ter na proslavne prigodne razstave naših šolnikov (Slomšek, Praprotnik itd.) in obdobja iz zgodovine našega šolstva in naše šolske metodike. Razstave v takem muzeju so lahko zdaj namenjene učencem, zdaj učiteljstvu, zdaj vsemu občinstvu in bi pri tem prišle od časa do časa na vrsto vse razne vrste šol (vrtci, osnovna šola, srednja šola, stro-

¹ Nedavno je izšel v »Narodni prosveti« članek o nastanku, organizaciji in razvoju zagrebskega šolskega muzeja kot odgovor na članek V. Jagodiča v istem listu, št. 14, letos.

² O šolskem muzeju slovenskega in ilirsko-hrvatskega učiteljstva iz l. 1898. v Ljubljani, ki že davno ne obstaja več, pa bom poročal v prihodnji številki, kakor tudi o zagrebskem šolskem muzeju.

kovno šolstvo raznih vrst in ne nazadnje tudi univerza v preteklosti in sedanosti).

Nedvomno je, da nam je tak šolski muzej, ki bi mu tvoril podlago ta oddelek v Mestnem muzeju, potreben kar nujno, če pomislimo na vso izobraževalno in kulturno posreovalno njegovo vlogo. Saj bi s tako institucijo dobilo vse naše šolsko-vzgojno prizadevanje šele pravo življenjsko kulturno središče in dejansko oporišče za dvig, napredek in razmah. Kakor bo s tem šolskim oddelkom Mestni muzej izpolnil važno kulturno vrzel v svoji ustanovi ter občinstvu (domačemu kakor tujemu) nudil zanimivo sliko našega šolstva, tako bo tudi storil veliko uslugo naši kulturi, ker bo s tem dal pobudo in dejansko osnovo našemu bodočemu samostojnemu šolskemu muzeju, ki bo moral zaradi utesnjenega prostora in delokroga (ta bo predvsem vezan na ljubljansko šolstvo zlasti v zgodovinskem ozirju) sčasoma nujno zrasti iz teh začetkov.

Iz dušeslovja

Ema Deisinger

V varstvo duševne kulture

Obtožba in krik zoper sodobno civilizacijo, ki se pne v zenit, nista iztrgana samo iz trpeče duše kakega umetnika, temveč prihajata iz nevrotične razbolelosti vsakega posameznika, ki mu cestni velehrup in neusmiljeno trobentanje in hupanje avtomobilov, zamolklo bučanje strojev, ropotanje in pok motornih koles povečujejo razdornost živcev.

V duhovnem boju za vrednote pa predstavljajo iztirjeni nagoni človeka in popačena čutnost najkočljivejšo opasnost za vse kulturno ozračje.

To nasičeno preglasnost civilizacije moramo pretopiti v notranji mir srca, ki je poglavitno sredstvo za okrepitev našega notranjega življenja. Nad imperativom te puhlosti in hrupnega okolja mora prevladovati notranje bogastvo, bogastvo duše, kateremu naj dajeta tišina in molk tišči oklep, da se ne izteče in ne razvrednoti v veletoku besedljivosti, formalizma in povnanjenosti.

Antena duhovnih valovanj staroindijskih filozofov je bil molk, ki naj vodi razmišljajoče v večni svet Brahme.

Molk ust je, ko sili na dan užaljeno samoljubje, da vrne milo za drago, poudarek srčne omike in priča o samoobvladanju človeka. Mnogo lažje je pustiti izbruhom jeze in strasti prosto pot nego samopremažati se z molkom.

Poglabljanje vase v tišini molka je nujna modrost k notranji prenovitvi človeka. Človek ne more duševno zoreti, ako se od časa do časa ne povrne vase, da v molku ter samoti jasno in mirno pregleda svoje življenjske račune in svojo življenjsko pot.

Vase poglabljeni molk je za mir srca neobhodno potreben in znači

še danes Indijcem vrhovno modrost in končno zmagó duha nad mesom in tvarjo.

Kaivalya — upanisad, stara indijska skrivnostna veda o spoznanju dobrega in zatiranju slabega, govori: »Ne s pobožnimi deli, ne s potomstvom, ne z bogastvom, temveč z molčljivostjo prideš v mirupolno (kvietistično) naročje nesmrtnega Brahme.

Brez dvoma je torej preudarni molk mnogo težji od gonske akcije. Krščanstvu je molk preizkušena sintetična formula za samopremagljivost in samovzgojo, izvrstna šola za samoniklost in utrjenje, da človek ne usahne v pohlepu in v ničemurnosti sveta. Molk, ki je uvaževan in zapovedan po katoliških samostanih, dobiva stvarnejšo oznako askeze redovnega življenja in giblje razglablajočega proč od odvišnega in posvetnjaškega h kultu duše. V tihih globinah duše šele zori oni naš nadčutni, globoko prežeti nastroj svetniškega prebistvovanja v Bogu.

Manj kot kdaj sme danes človek svoje življenje drobiti v hrupu, trušču, v premenah in minljivosti sveta, temveč mora stremeti po svoji celotnosti; najsi bo intelektualec, vendar ne sme živeti samo z glavo, ampak tudi s »srcem«, zidati mora na svojem notranjem svetu duše in v molku samote prisluškovati njenem metafizičnem teženju.

Iz zadušnega okolja svetnega hrupa se torej zatecimo kdaj pa kdaj v odmor molka, v tihotno odmaknitev od sveta (retraite), da se povrnemo v svet zopet uravnovešeni in močni.

Za dobrobit mladine

Ema Deisinger

Žepni novc šolske mladine

Pri proučevanju vprašanja, ali je žepni novc (Taschengeld) za drobne potrebe šolski mladini v prid ali ne, sem naletela na izredno vplivno razsežnost tega novca na psiho in značaj šolske mladine.

Časovno neizbežno je, da dajemo mladini potrebni žepni novc za drobne potrebe. Zlorabe, ki se tu pa tam dogajajo zbog tega novca, še ne znači, da morajo roditelji vsako dajanje tega novca mladini povsem ukiniti, temveč treba ga je strogo vračunirati njeni osebni odgovornosti.

Semenj s pisanim vrvežem in raznolikim bogastvom razstavljenih stvari je naši deci veselo doživetje. Semenj je deci veličastno razodetje divnih stvari, igrač, slaščic itd., ki so obžarjene od zamaknjene otroškega hrepenenja. Ta osebna otrokova žeja po razstavljenih igračah ni tako težko utešljiva kot se na prvi pogled vidi. Umestno je, da dobi šolski otrok za tako priliko kak drobiž, da si kupi sam kako malenkost. Zavedi, da ima novc, s katerim more sam svobodno razpolagati in si z njim kaj kupiti, mu nehote pomaga brzdati preveliko poželenje in blaži pretirani mik, ki ga napravljajo stvari nanj.

Majhni vzroki — veliki učinki. Ta rek velja prav posebno glede žepnega novca šolske mladine. Žepni novc je lahko vzrok velikim učinkom. Otrok, ki ne dobi za take prilike, kakor je n. pr. semenj, žegnanje ali šolska ekskurzija i. p. kakega drobnega žepnega novca, tedaj se čuti spričo svojih sodrugov zapostavljenega. To čuvstvo postaja vedno bolj grenko in se prej ali slej izprevrže v boleče občutje manjvrednosti.

Nekateri roditelji ugovarjajo, češ, žepni novc ni šolski mladini prav nič potreben, kajti otrok ima doma hrano in obleko, več pa ne rabi, žepni novc pa zavaja deco samo k zapravljivosti, lahkomiselnosti in pa k temu, da stavi otrok vedno večje, neopravičene zahtevke na starše.

Drugi roditelji pa zopet zagovarjajo dajanje žepnega novca, češ, otroka je treba zgodaj seznaniti s kupčijsko prednostjo novca, z njegovo veliko kupno močjo in gospodarskim pomenom; naj se otrok zarana navadi hraniti novc, ga pravilno ceniti in ga modro uporabljati.

Nekatere matere pa se opravičujejo in tarnajo, da dajejo žepni novc svoji deci pač zato, ker je otrok tako siven in trmast v svojem moledovanju za denar, s katerim si hoče kupiti to ali ono zaželjeno stvar ali iti morda k otroški predstavi v kino, da mu morajo ustreči in dati zaželjeni novc, samo da imajo mir pred njim. Živčno da so preveč izčrpane in ne morejo prenašati otrokovega nadležnega moledovanja in joka, zato mu ugone. — V takem primeru ne vidimo samo omahljivosti matere, ne samo otrokovo trmo in muhavost, s katero tiranizira mater, temveč tudi otrokovo brezobzirnost, sebičnost in sled bodoče skrajne brezčutnosti in krutosti napram svojim lastnim roditeljem.¹

V denarnih zadevah se najbolj vidno kaže značaj otroka. Mati, ki se slepo uklanja otrokovim muhastim željam in v svoji slabosti dopušča, da jo otrok nadvlada, bo to popustljivost nekoč bridko obžalovala. Iz sebičnega in razvajenega otroka bo postal samopašnež in brezsrčni izkoriščevalec, v pokoro njej in človeški družbi.

Gotovo je še svež spomin na dogodek, ki smo ga doživeli začetkom septembra t. l. v Mariboru in o katerem so pisali naši dnevnikarji, ko je sin-edinec lastni materi pred glavnim kolodvorom odgriznil nos. Iztrgati je hotel materi torbico iz rok in se polastiti njenega denarja, da bi ga zapravil. Ker se je mati branila in si ni pustila vzeti njene skromne mesečne pokojnine, ji je sin v besni jezi odgriznil — nos.

V zrcalu nizkotne pohlepnosti in samoljubja se kaže otrok, ki noče izvršiti nobenega naloženega mu domačega dela brez poprej obljubljenemu nagrade. Otrok se navadi vrednotiti delo le z ozirom na plačilo in dobiček; dela le zavoľjo denarja, ne pa, da bi storil kako delo staršem

¹ Neka nedavno ovdovela gospa, ki je zaman ves dan iskala družinsko stanovanje, mi je pripovedovala s solznimi očmi, kako ji otroci niso v nikako oporo: hčerka-visokošolka da se še ne zmeni za njene gospodinjske težave, ne napravi niti koraka, da bi našli čim preje novo stanovanje, kajti iz sedanjega se morajo prvega izseliti. Njen singimnazijec jo tiranizira. Nasilno zahteva od njene skromne mesečne pokojnine vedno večji žepni novc. Proseč ga, naj si poizkusi sam kaj zaslužiti, morda z instrukcijami, jo je ogorčeno zavrnil: »Ti mi moraš dajati denar, zakaj si me pa na svet spravila!«

na ljubo in iz ljubezni do njih. Prezirljivo, malomarno in nejevoljno opravlja naloženo mu delo doma, ako mu neposredno ne prinaša dobička. Dovolj žalostno, ako starši ne poznajo drugega sredstva, da morajo poprej obljubiti svojemu otroku denarno nagrado za odkazano delo in šele »ukloniti« otroka svoji volji, da izvrši zapoved!

Te male denarne zadeve otrok nam v jasni luči izpričujejo, kako odločilne so za otrokov značaj.

Denarno nagrado, ki jo prejema otrok doma za storjeno delo, odvaja otroka, da ne ljubi več staršev s čisto in nesebično ljubeznijo, ne bližnjega, nikogar več. Dejanski čustveni odnos do staršev in sorodnikov se umika nelepemu samoljubju in nizkotni pohlepnosti; iz otroka postaja trezen materijalist in brutalen sebičnež.

Vprašanje žepnega novca torej zahteva, da mu posvetimo največjo paznjo. Življenjska praksa nam prikazuje, kako je dajanje žepnega novca enemu otroku lahko v prid, drugemu pa v istem primeru v kvar.

Otroku v predšolski dobi pa dajaj žepni novc s precejšnjo previdnostjo. Dokler otrok še ne zna računati, pisati in čitati in še nima najmanjšega umevanja za duhovne užitke in potrebe, nikakor ni priporočljivo dajati otroku denar, ki ga zapravi le za škodljive sladkarije. Z denarjem, ki ga daš otroku v prosto razpolaganje, ne bo kupil najboljših slaščic, kajti otroku ne gre za kvaliteto, ampak za kvantiteto; s slabimi sladkorčki, pisanih barv, katere ljubi tak otrok, prijetnih, srčkastih in drugih oblik, bi si le skvaril želodec.

Šolski deci nekako do sedmega leta dalje, je pravilno, da po možnosti daješ kak malenkostni žepni novc, bodisi tedensko, bodisi v stalnih gotovih časovnih presledkih — seveda pod pogojem kontrole glede uporabe tega novca. Dobro je, ako otrok beleži svoje izdatke, ti pa kontroliraš njegove postavke, da se prepričaš o zanesljivosti in resnicoljubnosti otroka. Brez kontrole o izdatkih je dajanje žepnega novca otrokom škodljivo. Otroci, ki beleži svoje izdatke v knjižico, se nauči ravnati z denarjem, se seznanijo z njegovim pomenom in vrednostjo, uči pa se tudi spraviti v sklad svoje izdatke s prejemki — torej gospodariti.

Glede uporabe denarja pusti v začetku otroku prosto roko, da izveš za njegove slabosti in vrline, za smer njegovega značaja in za njegove duhovne potrebe. Šele tedaj, ko iz otrokovega zadržanja do denarja spoznaš otrokovo duhovno bistvo, njegovo individualiteto, gone in nagone, boš otroka v stanu pravilno voditi. Odkriješ li v njegovi knjižici o izdatkih, da je izdal novc za nepotrebne sladkarije, tedaj ga pouči in mu skrči žepni novc. Ko se prepričaš, da se je otrok poboljšal in da zlasti ni za-beležil v knjižici nič napačnega, da so vse postavke istinite, tedaj ga pohvali in mu nekoliko zvišaj žepni novc.

Ako ima otrok sam kak žepni novc, ima med drugim tudi to dobro stran, da je otroku s tem omogočeno dati duška čustvu usmiljenja in humanitete, ako sreča kakega ubožca, ki na ulici prosi milodarov. Tako

se otrok praktično seznanja z osnovnim etičnim načelom krščanske ljubezni. Brez žepnega novca bi marsikatera lepa poteza njegovega značaja, kakor n. pr. sočutje in usmiljenje s trpečimi, šla neplodno mimo njegovega srca, otrok bi polagoma postal nedovzeten za tujo bedo in bol ter šel »slep« in brezčuten mimo trpečega bližnjega.

Kako vesel je nadalje otrok, ako more »iz svojega«, s svojim žepnim novcem kupiti materi ali očetu za god, rojstni dan in druge prilike kako darilce! Otrok se nauči okušati sladkost veselja ob veselju svojih bližnjih; s tem, da drugim dela veselje in jih osrečuje, raste njegovo lastno veselje in sreča. (Tako plemenito, resnično veselje pozablja današnje človeštvo bolj in bolj.)

Uvidevnosti, prevdarnosti in finemu čutu matere je prepuščeno dajanje žepnega novca otroku. Dajaj mu malo, četudi so tvoje finančne prilike morda dobre! Ko si spoznala idealno ali praktično usmerjenost svojega otroka, šele potem ga moreš pravilno voditi. Čim opaziš na otroku potezo skopušiva, ga moraš navajati k radevoljnemu dajanju miloščine in daril svojcem ter da pomaga tudi v šoli bednim tovarišem; tako se uči otrok denar ceniti le kot sredstvo, ne pa, da ljubi denar zavoljo denarja samega. Otroka, ki se nagiba k razsipnosti, pa moraš navajati, da hrani denar v zaprtem nabiralniku in da ga ceni kot sredstvo, s katerim si nabavimo važne življenjske potrebščine.

Trmastemu, oblastnemu in zahtevnemu otroku moraš pravočasno za nekaj časa ukiniti žepni novčič in mu energično odbiti njegovo prošnjo za denar, sicer se boš, ti mati, morala upogibati njegovi volji, boš njegova sužnja, ki te bo tiraniziral tem huje, čim starejši bo. Ne pusti ga pa dolgo brez novca, daj mu le malo, da ne začne izmikati in krasti!

Žepni novc je potreben šolski mladini tudi zaradi tega, da čuti v rokah svoj denar; če otroci ne dobe od staršev nikoli nobenega novčiča, potem je denar zanje prevelika izkušnja, kateri ne morejo odoleti; začno izmikati in krasti.

Kakor se nauči otrok s svojim malim premoženjem ravnati, tako bo ravnal ko doraste z denarjem, ki si ga bo sam nekoč prislužil. Ako je zvest v malem, bo zvest tudi v velikem.

Prípomba: Vsa ta izvajanja v tem sestavku izhajajo iz resničnih izkušenj pri mladini v šoli ter tozadevnega raziskovanja, zlasti pa iz naloge, katero sem dala učencem kot domačo vajo: Kako uporabim svoj žepni novc?

Listek

Janez Filipič

Ob blagoslovitvi zastav Podmladka Jadranske straže

Govor župnika Janeza Filipiča v Krškem dne 23. junija 1935 pred župno cerkvijo

Velecenjeni navzoči, draga mi mladina! Nič niste bili dolžni naprositi blagoslov vaših novih praporčkov Podmladka Jadranske straže. Ne po božji in ne po cerkveni postavi niso namreč zaukazani, temveč le priporočeni blagoslovi

ali zakramentali. Vendar pa ste storili s tem, da ste se odločili za blagoslov, kakor trdno upamo s pravim namenom hvalevredno dejanje, kajti vsak cerkveni blagoslov vsebuje za vsakega človeka, zlasti pa še za mladino, dvoje važnih stvari, namreč prošnjo in opomin.

I.

Da, vsak blagoslov, ki ga sveta Cerkev vrši po naročilu Kristusa, je molitev in s tem tudi opomin k molitvi. Cerkev se živo zaveda, da je od Boga odvisna ne le naša nadnaravna, ampak tudi v obilni meri naša časna sreča. Vedno ji je pred očmi beseda sv. pisma. Ne tisti, ki seje, ne tisti, ki priliva, ampak Bog je, ki daje rast. Vedno se zaveda, da prazno je delo brez sreče z nebes. Prav zato pa ji je tudi vedno pred očmi druga beseda Gospodova: prosite in boste prejeli, iščite in boste našli, trkajte in odprlo se vam bo.

Tako bo cerkev prosila tudi z današnjim blagoslovom vaših zastav, da bi bili vaši lepi mladostni ideali, ki jih gojite glede našega morja, polni božjega spremstva. Prosila bo, da bi bila vaša temeljita domovinska ljubezen, v kateri ste tako gorko vzljubili našo ljubljeno jadransko obal, vedno tako usmerjena, da bi združila v dosego vaše časne in večne sreče.

Ni pa dvoma, da boste molitvi svete cerkve pridružili z istim namenom tudi vi svoje molitve. Kakor cerkev, tako se moramo mi, njeni otroci, vedno zavedati, da vse dobro prihaja od zgoraj, od očeta luči, ki daje sijati sonce nad dobre in hudobne. Tudi mi moramo imeti pred očmi po zgledu svete cerkve, da bo slednji, ki hoče kaj storiti ali doseči brez Boga, prej ali slej gotovo prevaran in razočaran, kakor so bili razočarani oni, ki so hoteli brez Boga postaviti babilonski stolp na senaarskih ravninah. O, zares, kako zelo potrebujemo molitve tudi v javnih zadevah, ki tičejo naše časne blaginje, naše domovine, naše države. Ni še dolgo tega, ko je zapisal dober mož: »Zanesljivo merilo za državo-tvornost je to, koliko kdo za državo moli.« In prav tako spoznamo ljubezen do naroda po tem, koliko kdo svoj narod priporoča božjemu varstvu. Drugi mož pa dostavlja k tem besedam: »Morebiti se vprav inteligenca, ki je narodno zavedna, premalo zaveda, da je treba za javno-narodne zadeve posebno še ob času bridkosti in stiske več kakor samo tarnati, se jeziti, ampak da je treba tudi moliti. Ne iz sovraštva in za propast drugega naroda, ampak za spremembo mišljenja voditeljev, za mir in za zmago pravičnosti v dušah.« Te in podobne besede torej in zlasti še današnji blagoslov tvojih novih zastav bodi torej tudi tebi, draga mladina, močan nagib, da tudi ti pogosto priporočaš vse težnje, ki se družijo s tvojo žarko ljubeznijo do domovine, do države, tudi z molitvijo. Moli torej ob pogledu na nove zastave, da postane morská plan, ki jo ljubiš s tolikim hrepenenjem, plodonosen vir blagostanja vsem slojem v naši državi. Moli ob pogledu na nove zastave, da se odpre ravno ob morju in potom morja večkrat tako revnemu prebivalstvu v skalni Dalmaciji, ob času velike brezposelnosti in svetovne krize, novi viri zaslužka. Dalmacija je pač slikovita, zgodovinsko zanimiva in za turista privlačna. Kdor pa stalno v njej živi, jo gleda z drugačnimi očmi. Vidi siromaštvo, pozna vročino Primorja, sivo in golo skalovje v primeri s sočnim zelenjem slovenske zemlje. Pogled na nove zastave naj te podžiga, da pogosto moliš za našo lepo Slovenijo, naj jo Bog vodi k sreči in napredku in naj jo zedini. Povod naj ti bodo tvoje novo blagoslovljene zastave, da moliš za naše brate Hrvate, naj bi jim Bog dal dobrih voditeljev, ki jim bodo kazali pot k veličini in slavi. Povod naj ti bodo nove blagoslovljene zastave, da veliko moliš za brate Srbe, naj se razplamtijo v njih vse lepe lastnosti, ki so jih očuvale skozi stoletja, da niso utonili v turškem morju. Povod naj ti bodo novo blagoslovljene zastave, da moliš pogosto za slogo in medsebojno ljubezen med Slovenci, Hrvati in Srbi, da bi se vsi zavedali, kako smo navezani

drug na drugega in kako nas že zunanjepolitični položaj sili k temu, da v skupnem naporu združimo in ojačimo svoje moči. Kajti isti dan, ko bi vzel Hrvatom Dalmacijo, bi vzel morebiti Slovencem vse, pa tudi Srbom Macédonijo in Vojvodino. Isti dan, ko bi izgubili Dalmacijo, bi spravil pod tujo oblast, če ne večine, pa vsaj velik del Slovencev, Hrvatov in Srbov.

II.

Pa stopimo še korak dalje. Poleg prošnje obsega slednji cerkveni blagoslov tudi važen opomin. Zopet se cerkev zaveda, da leži nad vsem stvarstvom neko božje prokletstvo od onega trenutka dalje, ko je Bog v rajú govoril: »Prokleta bo zemlja zavoljo tvojega greha, v potu svojega obraza boš jedel svoj kruh.« Pa se cerkev zaveda tudi, da so prav tako v človeškem srcu demonske sile, ki jih zaznamujemo z besedo huda nagnjenja. Pa saj to človek tudi sam čuti. Veliki mislec Blaž Paskal je dejal: »Izvirni greh je za človeka skrivnost, še večja skrivnost pa ostane človek sam sebi, če tega greha noče priznati.« Prav zato pa cerkev porablja posvečevanja, blagoslove in zarotovanja, da odganja kvarni vpliv teh demonskih sil in to zopet v moči naročila Kristusovega, ki je ozdravljaval bolnike, obujal mrtve in izganjal hudobne duhove.

Ko pa cerkev prosi božjega varstva in odganja kvarne vplive, tedaj pa tudi človeka samega vzpodbuja, da naj se tudi on sam bori zoper te temne sile, ki skušajo osužnjiti njegovo dušo. Tako bom molil s sveto cerkvijo tudi v današnjem blagoslovu vaših praporov, rekoč: »Blagoslovi to zastavo, da bi vsi, kateri se bodo pod njo bojevali zate, Gospoda Boga vojnih čet... zaslužili svoje vidne in nevidne sovražnike na svetu zmagovati in po zmagi obhajati slavlje v nebesih.«

O, ali ni tudi vam, mladi stražarji, ta molitev lep opomin, opomin odpovedi, premagovanja samega sebe, opomin k vestnemu izpolnjevanju stanovskih dolžnosti, opomin k stremljenju za solidno krepostjo. Saj je zopet znana beseda velikega državnika Jurija Washingtona, da sta vera in krepost neobhodno potrebni opori vsake družbe in vsake države. »Ni pravi mož,« tako govori ta veliki državnik, »ni pravi mož domovine, kdor izpodkopa ta dva mogočna stebra človeške družbe. Ne bogastvo, marveč hrabri, čisti, pobožni narodi jamčijo za bodočnost države. Ne z živaljo-človekom, marveč samo z Bogom-človekom se da prava človeška kultura zasnovati in ohraniti. Da pa zraste v nas Bog-človek, zato je treba tudi lastnega prizadevanja, lastnega dela za krepost.« In tako vam, dragi mladci, te nove blagoslovljene zastave, ki so že same po sebi simbol hrabrosti in bojevitosti, še posebej kličejo na dan cerkvenega blagoslova: »Bojuj se zoper vse, kar je v tebi nizkotnega, živalskega, tebe ponižujočega. Hrepeni z vso dušo po lepim ciljih svoje mladosti. Vzljubi pokorščino, pobožnost, pravičnost, miroljubnost, bodi poln ljubezni do Boga in do bližnjega. Bojuj se za neomadeževano mladost in postani poštenjak, podoben vrlim Dalmatincem tam ob sinji Adriji. Tako namreč berem o njih v knjigi »Naše morje«: »Vse prirodne krasote, najprijetnejša kopališča in najudobnejši hoteli ne bi mogli privabiti tujcev in jih tudi ne zadržati dalj časa na naši obali, da ni primorski človek tako pošten, vljuden in gostoljuben kot je. Južno sonce, razkošno bogastvo prirode, predvsem pa morje samo je v zvezi s težko zgodovino te zemlje izoblikovalo našega Primorca... podjeten je in dober trgovec, toda jasen in odkrit značaj, svojo kamenito zemljo, predvsem pa svoje morje ljubi nad vse. Tujcu ugajajo te lastnosti in z nekim občudovanjem sledi njihov pogled ponosnim, da, viteškim postavam Dalmatincev.« »Novinec se morda prestraši,« piše Nemeč Leiss v svoji knjigi o deželi tisoč otokov, »ko sreča na samotnem potu katerega teh velikanov v borni obleki, pa slutí v njem morda celo tolovaja. Nič ni tako neosnovanega kot ta strah. Z ničemer Dalma-

tinca ne moreš bolj žaliti kot s kako sumnjo, govori z njim in odkril boš v njem dobrodušnega človeka, prijaznega svetovalca in viteškega spremljevalca.« Take ljudi je ustvaril naš trdi kras, naše sinje morje, pa tudi vera naših dedov. Takih ljudi potrebujemo še več, vprav v sedanjih dneh in v bodočih dneh, zlasti če nam morska sila odpre nova pota v širne tuje kraje. Potom morja namreč postanejo nekako eksponenti zastopniki svojega ljudstva tudi v daljnji tujini. Po tistih namreč, ki odhajajo preko morja v daljnje tuje kraje, spoznava in sodi svet našo domovino. Kako važno je, da gredo k morju in preko morja le krepostni značajni ljudje. Vprav tem je treba mnogo samozavesti in sigurnega nastopa, mnogo obzirnosti v formi pa tudi v stvari. To pa se pridobi le s trudom in s pomočjo krepostnega življenja že v zgodnji mladosti. Zato pa čuj mladina na dan, ko ti blagoslavlja te nove zastave, ostani vreden naslednik svojih prednikov, hodi pota nedolžnosti in poštenosti, bojuj se zoper vse nizkotno in zagotovim te, da te bo ta blagoslov, ki ga danes trosiš sama sebi in svoji domovini, spremljal na vseh tvojih lepih prizadevanjih v dosego velikih ciljev jadranskih stražarjev.

Ta naša iskrena želja spremljaj sedaj sveto dejanje, blagoslovitve tvojih novih zastav.

Pretirani občutki.

Zdi se mi, da delajo ljudje drug drugega nesrečne radi pretiranih občutkov, ki jih gojijo do samega sebe in do svojih vrstnikov. Če bi si predstavljali človeško naravo bolj ponižno in bolj resnično, bi bili mnogo milejši proti drugim in proti samemu sebi.

Anatole France.

Književne vesti

Lochner Rudolf: *Erziehungswissenschaft*. Kurzgefasstes Lehrbuch zum Gebrauch an Hochschulen. Verl. R. Oldenbourg, München u. Berlin 1934. — V predgovoru avtor omenja, da je delo nastalo pod vplivom Ernesta Krieka in tkzv. kulturno-filozofske šole. Potem loči pomen in obseg izrazov Erziehungslehre in Erziehungswissenschaft. Na str. 20 označi pravilno pojem in smoter vzgoje: »Vzgoja se nam po dosedanjih vidikih prikazuje kot tista človeška dejavnost, ki se deloma načrtno, deloma le prilično določeno nanaša na mladino ali odrastle s ciljem osebnostne življenjske pomoči, uvajanja v skupinsko življenje in posredovanja skupinske kulture.« O razmerju med kulturo in vzgojo »razpravlja lepo na str. 101: »Predmet kulturnega dejstovanja je lahko vsaka stvar vesoljnega okolja. Predmet vzgojne dejavnosti pa le določen odsek iz vesoljstva stvari: namreč človeško bitje. Vendar je vsako vzgojno dejstovanje hkratu kulturno dejstovanje, vsaka vzgoja torej kulturno delo.« Dalje na str. 103: »Ne moremo izvajati niti vzgoje iz kulture niti kulture iz vzgoje. Kultura je osnova vzgoje, vzgoja zraste v neposredni zavisnosti od kulture; kulturne dobrine — vsaj nedoločene — so izrecno oblikovalne sile pri vzgoji. Vzgoja pa je sredstvo za kulturo in predpogoj za njen nadaljnji razvoj nasploh. Po vzgoji je mogoče kulturo raz-

širjati in dvigati. Brez vzgojne dejavnosti se kulturno stanje ne more vzdržati, kaj šele, da bi se razvijalo. Vsaka vzgoja je »služba kulturi«, kar pomenja »skupnost med stvarno in osebno duhovnostjo«; vendar je to razmerje tako, da vzgoja ni edino sredstvo in edini predpogoj kulturi, četudi jo smatramo kot enega najodličnejših sredstev posebno za višjo kulturo.« — »Kultura in vzgoja si stojita v razmerju obojestranske zavisnosti, ne da bi mogli reči, kateri od obeh gre prednost.« — Nadalje, ko razmotriva o razmerju med vzgojo in družbo, je mnenja, da je vzgoja »vedno tudi zavisna od stanja skupin, ki jo pogaja.« — V 5. poglavju: Človek kot vzgojitelj govori o vzgojitelju, vzgojnih zajednicah, samovzgoji in samoizobrazbi i. p. — Knjiža je vseskozi na znanstveni akademski višini in brez dvoma doprinaša več jasnosti v vzgojne probleme s teoretične strani zlasti v razmerju do kulture. — Dobi se v Kleinmayer-Bambergovi knjižarni.

Rienbaum K.: *Die Welt des Geistes-kranken*, 1935. — Naroča se v Kleinmayer-Bambergovi knjižarni. Knjiža strokovno in v izčrpnih oblikih podaja pred nas problematiko duševno bolnih v vseh njihovih različnih abnormalitetah. Prav tako je biološko kot psihološko poglobljena. Z ozirom na vse doslej malo napredujočo zadevno zdravilsko panogo (patologijo) bo knjiža dobrodošla

kot potrebno razlagajoče pojasnilo tako zdravnikom začetnikom kot izobražencem sploh, ki jim bo z žarko lučjo posvetila v ta demonski in za nas še toliko skrivnosten ter nerazlagljiv, a še bolj težko ozdravljiv svet bolnih na duši, ki še nasploh kot ne-razorana njiva čaka globlje spoznanja od obeh strani: biološko-telesne kakor psihološko-duševne (duhovne) ali boljše povečano: spoznanja o skrivnostnem, a tako usodnem medsebojnem razmerju telesa do duše.

Glahn, A. Frank: Seele und Geist. Charakter und Anlagen. — Dobi se is otam. — Knjiga odpira človeku pogled v čudovite medsebojne vezi med duševnostjo in duhom, značajem in dednimi danostmi, pri čemer se avtor poslužuje celo astroloških in spiritističnih metod ter zakonitosti različnih telesnih tipov in rojstnih mesecev odn. nebesnih znamenj, k čemur prilaga zadaj tudi ponazorjujoče slike. Besedni stil knjige je svojevrsten. Knjiga prinaša nekaj novih aspektov na zgoraj izkustveno-psihološke probleme.

Zwissler Josef: Volk und Schule. Izdalo Učiteljsko društvo v Münchenu ob priliki svoje velike pedagoške razstave. Pönsenbacher Buchdruckerei Gebr. Gihrl, 1934. Pisana je popolnoma v hitlerskem duhu nemškega narodnega prerojenja in prinaša prezanimive poglede na pestro vrsto sodobnih vzgojno-šolskih vprašanj v smislu teme: narod in šola kakor: Psihologija v službi šole, konstitucijski razvojni nauk in novodobno poklicno svetništvo, domovinska vzgoja, nem. pesem, nem. usoda, münchenski otroški vrtec, vzgoja deklic v službi družine in naroda, žen. ročno delo, moško roč. delo, zborna igra, oder, praznujoča mladina in narod, katol. in protestant. verouk, telesna vzgoja, mladinska potovanja. Te razmeroma zelo kratke članke (do 3 strani obsegajoče in propagando a jedrnato napisane) so prispevali najrazličnejši vzgojitelji-šolniki. Prepleajo jo krasne sličice, ki ponazarjajo njih prizadevanje.

E. Bojc.

Igra naše fare. Napisal Davorin Petančič. Ljudske igre 12. zvezek. Igra je sestavljena v znamenju II. evharističnega kongresa za Jugoslavijo v Ljubljani in — kakor pravi v uvodu — ni več teater, ampak je več kakor teater. Zato ni govora o »igravcih«, temveč o verskem občestvu, o — fari, ki naj igra in mora igrati prispodobno resničnosti. Sejavec, ki nastopi v igri, pravi med drugim: »Fara je Enota božja, to nisem jaz in ti, to smo vsi.«

Misijonski koledar 1936. Izdaja Misijonišče v Grobljah, p. Domžale. Cena 10 D.n. — Poleg koledarskega dela sta v knjigi dva članka o Baragi, sicer pa obsega knjiga največ zanimivih poročil in slik o Kitajski. Na str. 116 je članek o kitajski šoli. Na str. 71 je navedeno, da je na Kitajskem okrog 13 800 katoliških učiteljev. Misijonski koledar ima prav lepo obliko in vsebino.

Šolstvo na Holandskem. Spisal dr. L. Sušnik. Ponatis iz »Časa« 1934/35, str. 214—236.

— Iz razprave čitamo, da je Holandska ali Nizozemska posebno na glasu zaradi razmeroma posrečene ureditve šolstva. Borba za pravično ureditev šolstva v tej zelo obljudeni državi traja že od reformacije. V državi so imeli večino protestanti, v manjšini so bili katoličani. Z ustavo l. 1848 je bilo versko zasebno šolstvo zagotovljeno po določbah zakona »svoboda privatne šole«. Vodja protirevolucionarcev G. van Prinsterer je dejal: »Imeti svobodo do ustanavljanja zasebnih šol — le z državnim dovoljenjem — je suženjska svoboda.« Zakon iz l. 1857 je uvedel — 30 let prej kakor v Franciji — nevtralnno šolo brez vsakega verskega pouka. Verouk naj bi se poučeval v na prosto danih šolskih prostorih po želji raznih veroizpovedi. Ta zakon je priznal faktično pravico, da smejo občine ustanavljati zasebne šole brez predhodnega dovoljenja oblasti, a brez pravice do državne podpore. Zasebne šole pa niso mogle tekmovati z javnimi, vendar je bil porast zasebnih, posebno katoliških, vedno večji. L. 1878 je svobodomiselná vlada izdala zakon, ki je hotel zatrepi konkurencu verskih šol. L. 1885 so se katoliški in verni protestantski poslanci združili z zahtevo po finančni in juridični enakosti zasebne verske in javne šole. L. 1900 je bila vpeljana šolska javnost, a upoštevana svoboda vesti staršev. Nizozemski katoličani so z ogromnimi žrtvami nosili glavno težino vseh teh 100 let trajajočih bojev za dosego svojih pravic. Hudo je bilo zlasti v 80-letih, ko je morala vsaka občina zidati javno šolo — ne glede na morebiti že obstoječo zasebno. Stroški občin so postali trikrat večji, a bi se lahko povsod močno zmanjšali, ko bi bili vsi zadovoljni le z eno, že obstoječo šolo. Račun je tu storil svoje. Šolstvo je po napetih bojih in vsestranskih naporih prisililo na spremembo ustave in l. 1917 je bil sprejet pomirjevalen kompromis. V členu 192 (ozir. sedaj 195) nove ustave je bilo v 8 točkah vse jasno določeno glede šolstva. V točki 7 stoji: »Zasebni osnovni pouk, kateri ustreza zakonitim določbam, se plačuje iz javnih sredstev v isti meri kot javni. Tako je nastopilo finančno zenačenje. Zakon za osnovne šole iz l. 1920 je v bistvu zadovoljil vse stranke. Osnovno načelo je, da je osnovni pouk stvar občine, ki nosi v načelu tudi stroške. Država povrne izdatke za učiteljske plače, ostalo da občina oziroma starši otrok z obveznim šolskim davkom, češ, da ti šole potem bolj cenijo. Pouk torej niti v javnih šolah ni brezplačen. Šolstvo se razvija v smeri, da je zasebna šola pravilo, javna pa dopolnilo. Praktični Holanci imajo rajši več majhnih šol kot malo, pa velikih šol, ker se lažje prilagode raznim potrebam. V tej razpravi je še mnogo drugih navedb o šolstvu na Holandskem, ki so utemeljene iz raznošterih borb. Prav poučne stvari se dajo izpisati iz poglavij za srednje in strokovne šole, o njih notranji uredbi, pregledu in pro-

fesorjih; podatki so tudi o visokih šolah. Mnogo da misliti opis holandskega šolstva, ako primerjamo, kaj vse drugod in tudi pri nas ugibajo o šolstvu, a so na Holandskem že pred več ko 50 leti in prej toliko dobrega s šolstvom ustanovili. Kako se je tolikrat omalovaževalno slišalo »kaj je ljudem treba šole«, potem pa iskalo izobrazbo, ki jo drugod že davno imajo. Od g. pisatelja imamo opisanega na podlagi najboljših virov že mnogo šolstva v Evropi. Naj si tudi to razpravo vsi, ki kaj delajo pri šolski zakonodaji, resnično vsestransko ogledajo. F. Lužar.

SLOVENSKA ŠOLSKA MATICA SVOJIM NAROČNIKOM IN NAROČNICAM

Ob usodnem klicu čuti odbor Slovenske šolske matice dolžnost, da opozori dolgoletne, zveste člane in članice te naše pedagoško-kulturne ustanove na sledeča dejstva:

Šolska matica je po svojem namezu, bistvu in zgodovini učiteljska pedagoška organizacija, ki je zrasla iz občutene in žive potrebe vzgojniškega poklica. Njene publikacije dajejo že desetletja slovenskim učiteljem in učiteljicam strokovno izobrazbo in kulturo. Naš čas in njegove zahteve pač niti kraj vseh sedanjih stisk in težav ne more v duši pravega učitelja in učiteljice zatreti duhovnih potreb, ki so pred več kot 30 leti rodile Šolsko matico in so danes še mnogo glasnejše in večje.

Pedagoška kultura, ki jo Matica goji po najboljših močeh, ne sme podleči v borbi našega učitelja in učiteljice s sedanjim trdim

življenjem, ker bi to v našem kulturnem prizadevanju bil vse prevelik korak nazaj.

Upajoč na polno razumevanje in nadaljno zvestobo svojega članstva, odbor Slovenske šolske matice niti najmanj ne misli na kako likvidacijo, temveč pripravlja za to leto tri, ali če bo finančno mogoče, celo štiri aktualne knjige in sicer: 1. Tradicionalni Pedagoški zbornik z bogato in vseskozi sodobno vsebino (reforma učiteljske izobrazbe, današnja mladina, početki slovenske šole, Horacijeva dvatisočletnica itd.). — 2. Nadaljevanje Bohinjčeve geografije, ki jo učitelj in učiteljica pri svojem delu na višji narodni šoli nujno potrebuje. — 3. Hessenovo kritično razpravo »Petnajst let sovjetske pedagogike« ali pa Senkovičevo »Novodobno šolsko delo« — ozir. oboje.

Ako pa bi se kljub prej omenjenim dejstvom vendarle zmanjšalo dosedanje lepo in častno število naročnikov in naročnic, bi Matica morala skržiti obseg letošnjega književnega daru. V tem primeru bi se članom in članicam del vplačane naročnine štel za prihodnje leto.

Odbor Slovenske šolske matice se trdno nada, da se naš učitelj in učiteljica ne boš'a izneverila svoji pedagoški književni instituciji. V tej veri prosi svoje člane in članice, naj kot doslej obnovijo naročilo na Maticine publikacije (30.— Din) ali pri svojih poverjenikih ali pa naravnost pri odboru in sicer najkasneje do 15. decembra.

Odbor Slovenske šolske matice.

Razglednik

† **Franc Osolnik.** Dne 12. novembra je umrl v ljubljanski bolnišnici gospod Fr. Osolnik, ekspozit v Izlakah. Pokojni je bil sicer kot duhovnik na majhnem položaju, ker kraj, v katerem je služboval, slučajno še nima župnije, vendar pa je bil na svojem službenem mestu izredno delaven za blagor mladine in ljudstva. Podpiral je med drugimi dijake pri študijah, da so se izšolali in dobili ugledna mesta. Prenovil je domačo cerkvico in storil marsikaj za okolico. Kmalu po prevratu je prevzel vodstvo pri krajevnih združenih organizacijah ter dosegel prav lep napredek tudi na kulturnem in prosvetnem polju. Pogreb se je vršil ob veliki udeležbi faranov dne 15. novembra pri Sv. Križu v Ljubljani. Ljudstvo bo pokojnika ohranilo v najboljšem spominu. F. B.

† **Angela Hafner.** V Kranju je dne 13. novembra umrla gospodična Angela Hafner, učiteljica v sosednem Šmartnem. Znana je bila kot vzorna učiteljica, ki je dosegla v šoli krasne uspehe, izven šole pa bila jako delavna pri kulturnih društvih. Mnogo je predavala dekletom, jih učila iger in vzgajala k olikanemu nastopanju; po prevratu je pomagala tudi pri vseh večjih prireditvah v Kranju in Šmartnem. Sama strogo katoliško vzgojena, je ostala zvesta tem načelom ter tudi pri pripravljenih persekucijah ni popustila od svojega prepričanja. Kriminalnim tipom taka pridnost in požrtvovalnost ni bila po volji in so ji pripravili odhod po »službeni potrebi« v St. Lenart nad Laškim. Tam je v slabem stanovanju in zaradi bridkosti smrtno nevarno zbolela. Pred nekaj meseci se je sicer vrni-

la, a prezgodaj umrla kot žrtev nemoralnih političnih metod polpretekle dobe. To je iz časov tolike »službene potrebe« že četrti smrtni slučaj iz naših vrst. Po Jožetu Vrbincu, Danici Rostoharjevi in Dori Slapšakovi je tudi Angelo Hafnerjevo strlo režimsko preganjanje. Prelepa pa je bila njena izražena želja na smrtni postelji, da naj ne bo nikakega maščevanja nad onimi, ki so se trudili, da bi ji vse uničili, kar je toliko delala na vasi. Pokojnica je imela veličasten pogreb. Pevski zbor domače šole in moški pevski zbor sta ji zapela žalostinke v slovo, a mnogi govorniki so očrtali njeno pllemenito prosvetno delo in njeno življenjsko pot. Naj sedaj njena duša raj uživa!

F. B.

Gospodarska kriza. Ta je povzročila, da imamo sedaj v Sloveniji okoli 50.000 brezposelnih delavcev, to se pravi, da vsaj 200.000 ljudi nima redne hrane ne druge preskrbe. Po poročilih Delavske zbornice, ki smo jih na zborovanju delegatov dne 10. novembra slišali, so najbolj nazadovale rudarska, gozdna, kovinska in gradbena industrija, torej tiste industrije, ki so sorazmerno najbolj razvite v Sloveniji.

Romunski učitelji v Banatu. Med Jugoslavijo in Romunijo je bil sklenjen kulturni dogovor, ki dovoljuje, da smejo učitelji iz Romunije poučevati na šolah z romunskim učnim jezikom v Banatu. Takih osnovnih šol je 67. Ministrstvo prosvete nakazuje romunskim nastavljenecem mesečni honorar v isti višini kakor jugoslovanskim učiteljem; romunska vlada jim pa dovoljuje še dodatek. Poleg tega jim zaračunava dve leti službe za tri pokojninska leta.

A. Č.

Radio v čeških srednjih šolah. Ker se je radio v čeških narodnih šolah sijajno obnesel tudi v pedagoškem in didaktičnem oziru, je češko prosv. ministrstvo sklenilo, da vpelje radio tudi v srednje šole.

E. D.

130 mladih učiteljev so mogli nastavit na Zg. Avstrijskem. To se je omogočilo tako, da se je večje število starejših moči umeknilo in sicer prostovoljno in predčasno. Zaposlili so trajno pokojnino. Učiteljstvo, ki je še v službi, je pa pre-

vzelo žrtev, da je odstopilo nekaj odstotkov svoje plače na korist novonastavljenim. Tako se je nabrala vsota 130.000 Š., ali ca. 1.040.000 Din. A. Č.

Koedukacija v Pekingju prepovedana. Župan v Pekingju je prepovedal skupno odgojo učencev in učenk v osnovnih in višjih šolah. Ta ukrep so povzročili razni nenravni izgrede. V nekem razredu je zaradi nemoralnih zablod neki učenec ustrelil učenko istega razreda. V katoliških zavodih je bila ta ločitev že doslej strogo izpeljana.

A. Č.

Institut za manjšinsko pravo. Na univerzi v Budimpešti na Madžarskem se je letošnje šolsko leto ustanovil institut za manjšinsko pravo ter namerava razviti veliko delovanje. Institut je ustanovljen v svrhu, da se akademska mladina sistematično seznanja z vsemi važnimi vprašanji narodnih manjšin.

E. D.

Seminarji za mladinsko pravo. Na univerzah v Nemčiji so otvorili letos seminarje za mladinsko pravo.

V teh seminarjih bodo delovali slušatelji obnem s profesorji na tem novem pravu, ki naj odgovarja sedanjim socialnim razmeram, katere razmere zahtevajo nujno izdelavo takega zakona o zaščiti mladine.

V načrtu je torej v prvi vrsti mladinsko delovno pravo in zaščita mladine pred dobičkaželnimi izkoriščevalci. — Mladinsko pravo je najnovejša znanost sedanjega časa; slušatelji univerze bodo v seminarjih za to pravo znanstveno proučevali vsa socialna vprašanja in zlasti, kako ščititi mlado delovno moč pred zlorabo.

E. D.

Sodba liberalnega učenjaka o verski vzgoji. Znani predsednik univerze v državi Columbia (Sev. Amerika), profesor Nik. Buttler, star bojevnik za liberalizem in svobodno odgojo, se je čutil nedavno prisiljenega, da je svoje someščane javno svaril pred neprestano naraščajočim razkristjanjem ameriškega naroda: »Do nedavno je bila vzgoja prepojena z verstvom. Zadnjih 30 let so se pa razmere bistveno spremenile. Znanje verskih nauk in zanimanje za vero gineva s pretresljivo brzino iz našega javnega vzgoj-

stva. Posebno nevarno je pa dejstvo, da se v naših javnih šolah verska vzgoja ne samo zanemarija, marveč so že postale propagandna središča novodobnega poganstva... Še molitev, kakor je običajna pri otvoritvi državnega zbora ali pri sejah senatorjev, po naših državnih šolah ni dovoljena; in Sveto pismo, ki ima toliko literarno vrednost, je iz šol skorajda izpodrinjeno...»

Prof. Buttler zahteva, da bi se vsak teden vsaj en popoldne dovolil, da bi se mogla mladina v nujno potrebnih verskih resnicah poučiti. A. Č.

Državne šole brez učencev. Ko je v francoski zbornici neki poslanec vprašal, kako je z osnovnimi šolami, je naučni minister dal to-le pojasnilo: Med osnovnimi šolami jih je 315, ki vse skupaj nimajo več ko tisoč šolskih otrok; 139 od teh ima vsaka po 4, 100 po 3, 50 po 2, 26 samo po 1 šolskega otroka. Vzdrževanje teh šol požre take vsote, da pride na vsakega učenca povprečno strošek 4000 frankov na leto. (Vse drugačno sliko pa nudijo zasebne šole, ki jih katoličani sami vzdržujejo.) A. Č.

Dragocena arheološka najdba. 4 starogrške himne, ki so bile spisane pred več ko 4000 leti pred Kr., so nedavno odkrili v egiptovski vasi Medinet-Madi, egiptovske province Fayum.

Himne so vklesane na 2 stebrih ob vhodu svetišča, katerega so pred kratkim odkopali in katero svetišče je bilo posvečeno staremu egiptovskemu bogu žetve Ermutu. E. D.

Učiteljska šola v Nemčiji. Najgloblje reforme je bila deležna učiteljska šola v hitlerjevski Nemčiji.

Pouka je 20—25 ur tedensko na učit. šoli, na vsak razred pa od teh ur odpade 14 samo na telesne vaje, sport in na takozvano »Wehrsport«.

Enkrat tedensko se zbero učenci treh razredov skupno, da manevrirajo kot pravi vojaki. To so znameniti dnevi, nazvani »Sturmtag« hitlerjevske mladine v učit. šoli.

5 ur tedensko odpade na praktični pouk, ki se vrši izven šolske sobe in ki služi pospeševanju nemške etnologije, jezika, zgodovine in narodopisja, skratka »Deutschkunde«.

1 ura tedensko se porabi za nacionalno politiko, katere se poučuje šele v IV. letniku. Ostale ure pa odpadajo na pouk matematike, biologije, ki je postala na učit. šolah izredno važna veda, dalje na fiziko in na tuje jezike.

Obvezna sta 2 tuja jezika: angleški in francoski, namesto latinščine, ki je obvezna v nižjih razredih, lahko volijo učenci italijanščino ali ruščino.

1 ura tedensko pa je posvečena izključno vprašanjem telesne higijene (Körperpflege).

Učiteljska šola sodobne Nemčije predstavlja danes pravo revolucijo šolstva ter je po obliki, vsebini in načinu popolnoma v znamenju hitlerizma in zadevne kulture. E. D.

Poizkusne volitve šolske mladine na Angleškem. V Londonu in drugih večjih mestih Anglije so vpeljali v ljudskih šolah poizkusne volitve, da se na ta način šolska mladina tudi praktično izobrazuje v državoznanju. E. D.

Šolska obveznost v raznih državah. Mednarodni urad dela v Ženevi se v zvezi s prizadevanjem za odpravo brezposelnosti med mladostniki zanimlje za dobo obveznega šolskega obiska po raznih deželah. Ugotovil je, da je najmanjša starost, ko preneha šolska obveznost, v večini držav dopolnjeno 14. leto. Podatke so dobili iz 45 držav; samo v desetih je meja pod 14. letom, in sicer: na Francoskem, v Luksemburgu in Panami (kjer je mejnik 13. leto), v Španiji, na Grškem, Ogrskem, v Italiji in na Portugalskem, kjer traja obveznost do 12. leta. Jugoslavija je postavila ženevska korespondenca na zadnje mesto, češ da je meja postavljena na 10. leto! (Kdo neki je dal take podatke?)

V nekaterih deželah zahtevajo šolski zakoni šolski obisk do 15. leta: na Norveškem, v Chile, v nekaterih švicarskih kantonih, v treh kanadskih provincah in na Ruskem. V južnoafriških provincah hodi mladina v šolo deloma do 15., v dveh pa celo do dopolnjenega 16. leta. Kdor se pa izkaže, da je zadostil učnim zahtevam, se pa more oprostiti že dve leti poprej. A. Č.

